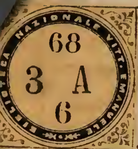
1615

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
3 A
6

£. 5/1.

HVGONIS GROTI

MARE LIBERVM

SIVE

De iure quod Batavis competit ad Indicana commercia

DISSERTATIO.

Vltima Editio.

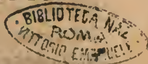

LVGDVNI BATAVORVM,
Ex Officinâ ELZEVIRIANA.
ANNO CIↃ. IↃ. C.XVIII.

CAPITA DISSERTATIONIS.

AD

AD PRINCIPES POPVLOSQVE LIBEROS ORBIS Christiani.

ERROR est non minus vetus quam pestilens, quo multi mortales, ij autē maxime qui plurimum vi atque opibus valent, persuadent sibi, aut, quod verius puto; persuadere conantur, iustum atque iniustum non suapte natura, sed hominum inani quadam opinione atque consuetudine distingui. Itaque illi & leges & æquitatis speciem in hoc inventa existimant, ut eorum qui in parendi conditione nati sunt

 dissen-

dissensiones atque tumultus coërceantur: ipsis vero qui in summa fortuna sunt collocati, ius omne aiunt ex voluntate, voluntatem ex utilitate metiendam. Hanc autem sententiam absurdam plane atque naturæ contrariam auctoritatis sibi nonnihil conciliasse haud adeo mirum est, cum ad morbum communem humani generis, quo sicut vitia ita vitiorum patrocinia sectamur, accesserint adulantium artes quibus omnis potestas obnoxia est. Sed contra extiterunt nullo non sæculo viri liberi, sapientes, religiosi, qui falsam hanc persuasionem animis simplicium evellerent, cæteros autem eius defensores impudentiæ convincerent. Deum quippe esse monstrabant conditorem rectoremque universi, imprimis autem humanæ naturæ paren-

rentem, quam ideo, non uti cætera animantia, in ſpecies diverſas, variaque diſcrimina ſegregaſſet, ſed unius eſſe generis, una etiam appellatione voluiſſet contineri, dediſſet inſuper originem eandem, ſimilem membrorum compagem, vultus inter ſe obverſos, ſermonem quoque & alia communicandi inſtrumenta, ut intelligerent omnes naturalem inter ſe ſocietatem eſſe atque cognationem. Huic autem à ſe fundatæ aut domui aut ciuitati ſummum illum principem patremque familias ſuas quaſdam ſcripſiſſe leges, non in ære aut tabulis, ſed in ſenſibus animiſque ſingulorum, ubi invitis etiam & averſantibus legendæ occurrent: his legibus ſummos pariter atque infimos teneri. in has non plus regibus licere, quam plebi adverſus decreta de-

curionum, decurionibus contra præsidium edicta, præsidibus in regum ipsorum sanctiones. Quin illa ipsa populorum atque urbium singularum iura ex illo fonte dimanare, inde sanctimoniam suam atque maiestatem accipere. Sicut autem in ipso homine alia sunt quæ habet cum omnibus communia, alia quibus ab altero quisque distinguitur, ita earum rerum quas in usum hominis produxisset natura alias eam manere communes, alias cuiusque industria ac labore proprias fieri voluisse. de utrisque autem datas leges, ut communibus quidem sine detrimento omnium omnes uterentur, de cæteris autem quod cuique contigisset eo contentus abstineret alieno. Hæc si homo nullus nescire potest nisi homo esse desierit, hæc si gentes viderunt

runt quibus ad verum omne cæcutientibus sola naturæ fax illuxit, quid vos sentire ac facere æquum est, principes populique Christiani? Si quis durum putat ea à se exigi quæ tam sancti nominis professio requirit, cuius minimum est ab iniurijs abstinere, certe quid sui sit officij scire quisque potest ex eo quod alteri præcipit. Nemo est vestrum qui non palam edicat rei quemque suæ esse moderatorem & arbitrum: qui non fluminibus locisque publicis cives omnes uti ex æquo & promiscue iubeat, qui non commeandi commercandique libertatem omni ope defendat. Sine his si parva illa societas, quam rempublicam vocamus, constare non posse iudicatur: (& certe constare non potest) quamobrem non eadem illa ad sustinendam totius humani ge-

neris societatem atque concordiam erunt necessaria? Si quis adversus hæc vim faciat, merito indignamini, exempla etiam pro flagitij magnitudine statuitis, non alia de causa nisi quia ubi ista passim licent status imperij tranquillus esse non potest. Quod si rex in regem, populus in populum inique & violente agat, id nonne ad perturbandam magnæ illius civitatis quietem & ad summi custodis spectat iniuriam? Hoc interest, quod sicut magistratus minores de vulgo iudicant, vos de magistratibus, ita omnium aliorum delicta cognoscenda vobis & punienda mandavit rex universi, vestra excepit sibi. Is autem quanquam supremam animadversionem sibi reservat, tardam, occultam, inevitabilem, nihilominus duos à se iudices

dele-

delegat qui rebus humanis intersint, quos nocentium felicissimus non effugit, conscientiam cuique suam & famam sive existimationem alienam. Hæc tribunalia illis patent quibus alia præclusa sunt: ad hæc infirmi provocant: in his vincuntur qui vincunt viribus, qui licentiæ modum non statuunt, qui vili putant constare quod emitur humano sanguine, qui iniurias iniurijs defendunt, quorum manifesta facinora necesse est & consentiente bonorum iudicio damnari, & sui ipsorum animi sententia non absolvi. Ad utrumque hoc forum nos quoque novam causam afferimus: non hercule de stillicidijs aut tigno iniuncto, quales esse privatorum solent, ac ne ex eo quidem genere quod frequens est inter populos, de agri iure in confinio

 hæren-

hærentis, de amnis aut Insulæ possessione: sed de omni prope oceano, de iure navigandi, de libertate commerciorum. Inter nos & Hispanos hæc controversa sunt: Sitne immensum & vastum mare regni unius nec maximi accessio: populone cuiquam ius sit volentes populos prohibere ne vendant, ne permutent, ne denique commeent inter sese: potuerit ne quisquam quod suum nunquam fuit elargiri, aut inuenire quod iam erat alienum: an ius aliquod tribuat manifesta longi temporis iniuria. In hac disceptatione ipsis qui inter Hispanos præcipui sunt divini atque humani iuris magistri calculum porrigimus; ipsius denique Hispaniæ proprias leges imploramus. Id si nihil iuvat, & eos quos ratio certa convincit cupiditas vetat desistere

sistere

ſiſtere, veſtram principes maieſtatem, veſtram fidem quotquot eſtis ubique gentes appellamus. Non perplexam, non intricatam movemus quæſtionem. Non de ambiguis in religione capitibus, quæ plurimum habere videntur obſcuritatis, quæ tantis tam diu animis decertata, apud ſapientes hoc fere certum reliquerũt, nuſquam minus inveniri veritatem quam ubi cogitur aſſenſus. Non de ſtatu noſtræ reipublicæ, & libertate armis haud parta ſed vindicata: de qua recte ſtatuere ij demum poſſunt qui iura patria Belgarum, mores avitos, & inſtitutum non in leges regnũ, ſed ex legibus principatum accurate cognouerint. in qua tamen quæſtione æquis iudicibus extremæ ſervitutis depulſa neceſſitas, ſubtilius inquirentibus decreti tot nationum publica aucto-

auctoritas, infensis etiam & malevolis adversariorum confessio nihil dubitandum reliquit. Sed quod hic proponimus nihil cum istis commune habet. nullius indiget anxiæ disquisitionis. non ex divini codicis pendet explicatione, cuius multa multi non capiunt, nō ex unius populi scitis quæ cæteri merito ignorant. Lex illa è cuius præscripto iudicandum est inventu est non difficilis, utpote eadē apud omnes: & facilis intellectu, utpote nata cum singulis, singulorum mentibus insita. Ius autem quod petimus tale est, quod nec rex subditis negare debeat, neque Christianus non Christianis. A natura enim oritur, quæ ex æquo omnium parens est, in omnes munifica, cuius imperium in eos extenditur qui gentibus imperant, & apud eos sanctissimum est qui in pie-

tate

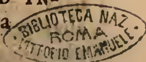
tate plurimum profecerunt. Cognoſcite hanc cauſam principes, cognoſcite populi. ſi quid iniquum poſtulamus, ſcitis quæ veſtra & è vobis eorũ qui viciniores nobis eſtis apud nos ſemper fuerit auctoritas. monete parebimus. Quin ſi quid à nobis hac in re peccatum eſt, iram veſtram, odium deniq; humani generis non deprecamur. Sin contra ſe res habet, quid vobis cenſendum, quid agendũ ſit, veſtræ religioni & æquitati relinquimus. Olim inter populos humaniores ſummum nefas habebatur armis eos impetere qui res ſuas arbitris permitterent. contra qui tam æquam conditionem recuſarent, ij non ut unius ſed ut omnium hoſtes ope communi comprimebantur. itaq; eam in rem videmus icta fœdera, iudices cõſtitutos. Reges ipſi validæq; gentes nihil æque glorioſum, ac magnifi-

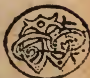
cum

cum deputabãt, quam aliorum coërcere insolentiam, aliorum infirmitatem atq; innocentiam sublevare. Qui si mos hodieq; obtineret, ut humani nihil à se alienum homines arbitrarentur, profecto orbe non paulo pacatiore uteremur. refrigesceret enim multorum audacia, & qui iustitiam utilitatis causa nunc negligunt iniustitiã damno suo didiscerent. Sed hoc ut in causa isthac nõ frustra forte speramus, ita illud certo confidimus, bene rebus expensis existimaturos vos omnes imputari nobis non magis posse pacis moras, quã belli causas: ac proinde uti hactenus amici nobis favẽtes atq; benevoli fuistis, ita vos aut etiã magis in posterum fore. quo nihil optatius ijs potest contingere qui primam partem felicitatis putant bene facere, alteram bene audire.

HVGO-

HVGONIS GROTII
MARE LIBERVM
SIVE
DE IVRE QVOD BATAVIS COMPETIT AD INdicana commercia diſſertatio.

CAPVT I.

Iure gentium quibuſvis ad quoſvis liberam eſſe navigationem.

PROPOSITVM eſt nobis breviter ac dilucide demonſtrare, ius eſſe Batavis, hoc eſt Ordinum Federatorum Belgicogermaniæ ſubditis, ad Indos, ita uti navigant navigare, cumque ipſis commercia colere. Fundamentum ſtruemus hanc iuris Gentium, quod primarium vocant,

ſocietatem, tollunt mutuas benefaciendi occaſiones, naturam denique ipſam violant. Nam & ille quem Deus terris circumfudit Oceanus, undique & undique verſus navigabilis, & ventorum ſtati aut extraordinarij flatus, non ab eadem ſemper, & à nulla non aliquando regione ſpirantes, nonne ſignificant ſatis conceſſum à natura cunctis gentibus ad cunctas aditum? Hoc Seneca ſummum Naturæ beneficium putat, quod & vento gentes locis diſſipatas miſcuit, & ſua omnia in regiones ita deſcripſit, ut neceſſarium mortalibus eſſet inter ipſos commercium. Hoc igitur ius ad cunctas gentes æqualiter pertinet: quod clariſſimi Iuriſconſulti eo uſque producunt, ut negent ullam rempublicam aut Principem prohibere in univerſum poſſe, quo minus alij ad ſubditos ſuos accedant, & cum illis negotientur. Hinc ius deſcendit hoſpitale ſanctiſſimũ: hinc querelæ:

3. 4. Nat. qu.

Inſt. de rerum diviſ. §. 1. & L. nemo igitur ff. eod. vide Gentil. de iure belli lib. 1. c. 19. vid. L. mercatores C. de Comm.

Quod genus hoc hominum, quæve
Virg. 1. Æn. *hunc tam barbara morem*
Permittit patria? hoſpitio prohibemur arenæ.

Et alibi

littuſque rogamus
7. Æneid. *Innocuum, & cunctis undamque auramque patentem.*

Diod. 11. Plutar. Pericle. Et ſcimus bella quædam ex hac cauſa cœpiſſe, ut Megarenſibus in Athenienſes, Bononienſibus in Venetos: Caſtellanis etiam in Americanos has iuſtas potuiſſe belli cauſas eſſe, & cæteris probabiliores Victoria putat, ſi peregrinari & degere apud illos prohiberentur, ſi arcerentur à participatione earum rerum quæ iure gentium aut moribus communia ſunt, ſi denique ad commercia non admitterentur. Cui ſimile eſt quod in Moſis hiſtoria, & inde apud Auguſtinum legimus, iuſta bella Iſraëlitas contra Amorræos geſſiſſe, quia innoxius tranſitus denegabatur: qui IVRE HVMANÆ SOCIETATIS æquiſſi-

Sig. ult. de reb. Ital.

Vict. de Indis part. 2. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. Adde Covar. in c. peccatũ. §. 9. n. 4. ibi: Quinta.

Num. c. 20. Auguſt. libr. 4. qu. 44. ſuper Num. Et eſt c. ult. 23. 4. 2.

quiſſimo patere debebat. Et hoc nomine Hercules Orchomeniorum, Græci ſub Agamemnone Myſorum Regi arma intulerunt: quaſi libera eſſent naturaliter itinera ut Baldus dixit: accuſanturque à Germanis apud Tacitũ Romani, quod colloquia congreſſuſque gentium arcerent, fluminaque & terras & cœlum quodammodo ipſum clauderent. Nec ullus titulus Chriſtianis quondam in Sarracenos magis placuit, quam quod per illos terræ Iudææ aditu arcerentur. Sequitur ex ſententia Luſitanos; etiamſi domini eſſent earum regionum ad quas Batavi proficiſcuntur, iniuriam tamen facturos ſi aditum Batavis & mercatum præcluderẽt. Quanto igitur iniquius eſt volentes aliquos à volentium populorum commercio ſecludi, illorum opera quorum in poteſtate nec populi iſti ſunt, nec illud ipſum, qua iter eſt; quando latrones etiam & piratas non alio magis nomine deteſta-

Sophocl. Trachin.

3. Conſ. 293.

4. Hiſtor.

Alci. 7. Conſ 130. Cov. cap. peccatũ p. 2. §. 9. Bart. ad L. 1. C. de Pagan.

teſtamur,quam quod illi hominum inter ſe commeatus obſident atque infeſtant?

CAPVT II.

Luſitanos nullum habere ius dominij in eos Indos ad quos Batavi navigant titulo inventionis.

NON eſſe autem Luſitanos earum partium dominos ad quas Batavi accedunt, puta Iavæ, Taprobanæ, partis maximæ Moluccarũ, certiſſimo argumento colligimus, quia dominus nemo eſt eius rei quã nec ipſe unquam nec alter ipſius nomine poſſedit. Habent inſulæ iſtæ quas dicimus & ſemper habuerunt ſuos Reges, ſuam rempublicam, ſuas leges, ſua iura: Luſitanis mercatus, ut alijs gentibus conceditur: itaque & tributa cum pendunt, & ius mercandi à Principibus exorant, dominos ſe non eſſe,

ſed ut externos advenire ſatis teſtántur: ne habitant quidem niſi precario. Et quanquam ad dominium titulus non ſufficiat, quia & poſſeſſio requiritur, cum aliud ſit rem habere, aliud ius ad rem conſequendam, tamen ne titulum quidem dominij in eas partes Luſitanis ullum eſſe affirmo, quem non ipſis eripuerit Doctorum, & quidem Hiſpanorum ſententia. Primum ſi dicent inventionis præmio eas terras ſibi ceſſiſſe, nec ius, nec verum dicent. Invenire enim non illud eſt oculis uſurpare, ſed apprehendere, ut Gordiani epiſtola oſtenditur: unde Grammatici invenire & occupare pro verbis ponunt idem ſignificantibus: & tota Latinitas quod adepti ſumus, id demum inveniſſe nos dicit, cui oppoſitum eſt perdere. Quin & ipſa naturalis ratio, & legum diſerta verba, & eruditiorum interpretatio manifeſte oſtendit ad titulum dominij parandum eam demum ſufficere in-

L. Si Barſatorem C. de fideiuſ. Non Marc. c. 4. in verbo occupare. Vid. Conan. comm. Iuris Civil. lib. 3. c. 3. in fine. Vide Donell. de Iure Civil. lib. 4. c. 10. Inſtit. de rerum diviſ. §. illud quaſitum eſt.

ventionem quæ cum poſſeſſione coniuncta eſt, ubi ſcilicet res mobiles apprehenduntur, aut immobiles terminis atque cuſtodia ſepiuntur: quod in hac ſpecie dici nullo modo poteſt. Nam præſidia illic Luſitani nulla habent. Quid quod ne reperiſſe quidem Indiam ullo modo dici poſſunt Luſitani, quæ tot à ſæculis fuerat celeberrima. Iam ab Horatij tempore:

L.3.§. Neratius in fine.ff. de acq.poſſeſ.

Lib.1.epiſt.1.

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens.

Taprobanes pleraque quam exacte nobis Romani deſcripſere? Iam vero & cæteras inſulas ante Luſitanos non finitimi tantum Perſæ & Arabes, ſed Europæi etiam, præcipue Veneti noverant. Præterea inventio nihil iuris tribuit, niſi in ea quæ ante inventionem nullius fuerant. Atqui Indi cum ad eos Luſitani venerunt, etſi partim idololatræ, partim Mahumetani erant, gravibuſque peccatis involuti nihil-

Vide Plin. Nat. hiſtor. lib.6.c.22.

L.3.ff.de acquir. rerum dom.

Covar. in c. peccatum. §. 10. n. 2. & 4. & 5.

hilominus publice atque privatim, rerum possessionumq; suarum dominium habuerunt, quod illis sine iusta causa eripi non potuit. Ita certissimis rationibus post alios auctores maximi nominis concludit Hispanus Victoria: *Non possunt*, inquit, *Christiani seculares aut Ecclesiastici potestate civili & principatu privare infideles, eo duntaxat titulo, quia infideles sunt, nisi ab eis alia iniuria profecta sit.* Fides enim, ut recte inquit Thomas, non tollit ius naturale aut humanum, ex quo dominia profecta sunt. Imo credere infideles non esse rerum suarum dominos, hæreticum est: & res ab illis possessas illis ob hoc ipsum eripere furtum est, & rapina, non minus quam si idem fiat Christianis. Recte igitur dicit Victoria non magis ista ex causa Hispanis ius in Indos quæsitum, quam Indis fuisset in Hispanos, si qui illorum priores in Hispaniam venissent. Neq; vero sunt Indi Orientis amentes & insensati,

De potest. civili, parte 1. num. 9.

2. 2. q. 10. art. 12.

Vict. de Indis parte 1. n. 4. 5. 6. 7. & n. 19.

ſed ingenioſi & ſolertes, ita ut ne hinc quidem prætextus ſubijciendi poſſit deſumi, qui tamen per ſe ſatis eſt manifeſtæ iniquitatis. Iam olim Plutarchus πρόφασιν πλεονεξίας fuiſſe dicit ἡμερῶσαι τὰ βαρβαρικά, improbam ſcilicet alieni cupiditatẽ hoc ſibi velum obtendere, quod barbariem manſuefacit. Et nunc etiam color ille redigendi invitas gentes ad mores humaniores, qui Græcis olim & Alexandro uſurpatus eſt, à Theologis omnibus, præſertim Hiſpanis, improbus, atque impius cenſetur.

Vide Vaſq. in præf. n. 5.

CAPVT III.

Luſitanos in Indos non habere ius dominij titulo donationis Pontificiæ.

SECVNDO ſi Pontificis Alexandri Sexti diviſione utentur, ante omnia illud attendendum eſt, volue-

voluerïtne Pontifex contentiones tantum Lusitanorum & Castellanorum dirimere, quod potuit sane, ut lectus inter illos arbiter, sicut & ipsi Reges iam ante inter se ea de re fœdera quædam pepigerant: & hoc si ita est, cum res inter alios acta sit, ad cæteras gentes non pertinebit: an vero prope singulos Mundi trientes duobus populis donare. Quod etsi voluisset, & potuisset Pontifex, non tamen continuo sequeretur dominos eorum locorum esse Lusitanos, cum donatio dominum non faciat, sed secuta traditio: quare & huic causæ possessio deberet accedere. Tum vero si quis ius ipsum sive divinum sive humanum scrutari volet, non autem ex commodo suo metiri, facile deprehēdet donationem eiusmodi ut rei alienæ nullius esse momenti. Disputationem de potestate Pontificis, hoc est Episcopi Romanæ Ecclesiæ, hic non aggrediar, nec quicquam ponam nisi ex hypothesi, hoc

Vide Osorium

Vide Inst. de rerum divis. §. per tradit.

ſi, hoc eſt quod confitentur homines inter eos eruditiſſimi, qui plurimum Pontificiæ tribuunt auctoritati: maxime Hiſpani: qui cum pro ſua perſpicacia facile vident Dominum Chriſtum omne à ſe terrenum imperium abdicaſſe, mundi certè totius dominium, qua homo fuit, non habuiſſe, & ſi habuiſſet, nullis tamen argumentis aſtrui poſſe jus illud in Petrum, aut Romanam Eccleſiam Vicarij jure traſlatum: cum alias etiam certum ſit multa Chriſtum habuiſſe in quæ Pontifex non ſucceſſerit, intrepide affirmarunt (vtar ipſorum verbis) Pontificem non eſſe dominum civilem aut temporalem totius orbis. Imo etiam ſi quam talem poteſtatem in mundo haberet, eam tamen non recte exerciturum, cum ſpirituali ſua juriſdictione contentus eſſe debeat, ſæcularibus autem Principibus eam concedere nullo modo poſſe. Tum vero ſi quam habeat poteſtatem, eam habere, ut loquuntur,

Luc. 12. 14. Iohan. 18. 36. Vict. de Indis p. 1. num. 25.

Vict. 16. n. 27.

Vide Vaſq. c. 21. contro. ill. Turr. Crem. lib. 2. c. 113. Hugo 69. diſt. cũ ad Verum Bern. in 2. lib. ad Eug. Vict. de Ind. p. 1. n. 27. Cov. in c. pecc. §. 9. n. 7.

Matt. 20. 26. Iohan. 6. 15. Matt. 17. 27.

quuntur, in ordine ad ſpiritualia. Quocirca nullam illi eſſe poteſtatem in populos infideles, ut qui ad Eccleſiam non pertineant. Vnde ſequitur ex ſententia Cajetani & Victoriæ & potioris partis tam Theologorum quam Canoniſtarum, non eſſe idoneum titulum adverſus Indos vel quia Papa dederit provincias illas tanquam dominus abſolute, vel quia non recognoſcunt dominum Papæ: atque adeo ne Sarracenos quidem iſto titulo unquam ſpoliatos.

Vict.ib.n.28. Cov.de loco. 1.Cor.5.in fine. Thom.2.2.12.2. Ayala li.1. c.2.n.29. Vict.ibi.n.30. Cov.d.loco. Vide locũ Caietani infra Thom.2.2. q.66.art.8. Silv.de infid. §.7. Inn.in c.quod ſuper his de voto. Vict.n.31.

CAPVT IV.

Luſitanos in Indos non habere jus dominij titulo belli.

HIs igitur ſublatis cum manifeſtum ſit, quod & Victoria ſcribit, Hiſpanos ad terras remotiores illas navigantes nullum jus ſecum attuliſſe occupandi eas provincias, unus

d.n.31.

unus duntaxat titulus belli restat, qui & ipse si iustus esset, tamen ad dominium proficere non posset, nisi iure prædæ, hoc est post occupationem. Atqui tantum abest ut Lusitani eas res occupaverint, ut cum plerisque gentibus quas Batavi accesserunt, bellum eo tempore nullum haberent. Et sic igitur nullum ius illis quæri potuit: cum etiam si quas ab Indis pertulissent iniurias, eas longa pace & amicis commercijs remisisse merito censeantur. Quanquam ne fuit quidem quod bello obtenderent. Nam qui Barbaros bello persequuntur, ut Americanos Hispani, duo solent prætexere, quod ab illis commercio arceantur, aut quod doctrinam veræ religionis illi nolint agnoscere. Et commercia quidem Lusitani ab Indis impetrarunt, ut hac in parte nihil habeant quod quærantur. Alter vero obtentus nihilo est iustior, quam ille Græcorum in Barbaros, quo Boëtius respexit:

Vide Vasq. c. 24. contr. ill. Vict. p. 2. de Indis n. 10. Met. 4. lib. 4. de consol.

An

An distant quia dissident que mores,
Iniustas acies, & fera bella movent,
Alternisque volunt perire telis?
Non est iusta satis sævitiæ ratio.

Ista autem & Thomæ & Concilij Toletani & Grægorij & Theologorum, Canonistarũ, Iurisprudentiumque fere omnium conclusio est: Quantumcunque fides annuntiata sit Barbaris (nam de his qui subditi ante fuerunt Christianis Principibus, item de Apostatis alia est quæstio) probabiliter & sufficienter, & si noluerint eam respicere, non tamen licere hac ratione eos bello persequi, & spoliare bonis suis. Operæpretium est in hanc rem ipsa Cajetani verba describere: *Quidam*, ait, *infideles nec de iure nec de facto subsunt secundum temporalem iurisdictionem Principibus Christianis, ut inveniuntur pagani, qui nunquam imperio Romano subditi fuerunt, terras habitantes, in quibus Christianum nunquam fuit nomen. Horum namque domini, quamvis infideles, legitimi domini sunt,*

2.2.q.10.art. 8.c. de Iudæis dist. 45.c.qui sincera.eadem dist. Innoc. d. loco. Barto.ad l.1. C. de pag. Covarr. ad c. peccatum.p. 2.§.9. & 10. Ayala de iure belli lib.1.c. 2.n.28. arg. Matt.10.23.

ad Sũ.Thom. 2.2.4.66.art 8.

sunt, sive regali, sive politico regimine gubernantur: nec sunt propter infidelitatem à dominio suorum privati, quum dominium sit ex iure positivo, & infidelitas ex divino iure, quod non tollit ius positivum, ut superius in quæstione habitum est. Et de his nullam scio legem quoad temporalia. Contra hos nullus Rex, nullus Imperator, nec Ecclesia Romana potest movere bellum ad occupandas terras eorum, aut subijciendos illos temporaliter: quia nulla subest causa iusta belli; cum Iesus Christus Rex Regum, cui data est potestas in cælo & in terra, miserit ad capiendam possessionem mundi, non milites armatæ militiæ, sed sanctos prædicatores, sicut oves inter lupos. Vnde nec in testamento veteri, ubi armata manu possessio erat capienda, terræ infidelium inductum lego bellum alicui propter hoc quod non erant fideles: sed quia nolebant dare transitum, vel quia eos offenderant, ut Madianitæ, vel ut recuperarent sua, divina largitate sibi concessa. Vnde GRAVISSIME PECCAREMVS, *si fidem Christi Iesu per hanc viam ampliare*

conten-

contenderemus: nec essemus LEGITIMI DOMINI *illorum: sed* MAGNA LATROCINIA *committeremus, & teneremur ad restitutionem, utpote* INIVSTI DEBELLATORES AVT OCCVPATORES. *Mittendi essent ad hos prædicatores boni viri, qui verbo & exemplo converterent eos ad Deum: & non qui eos opprimant, spolient, scandalizent, subijciant, & duplo gehennæ filios faciant, more Pharisæorum.* Et in hanc formam audimus sæpe à Senatu in Hispania, & Theologis præcipue Dominicanis decretum fuisse, sola verbi prædicatione non bello Americanos ad fidem traducendos: libertatem etiam quæ illis eo nomine erepta esset, restitui debere, quod à Paulo tertio Pontifice, & Carolo Quinto Imperatore Hispaniarum Rege comprobatum dicitur. Omittimus jam Lusitanos in plerisque partibus religionem nihil promovere, ne operam quidem dare, cum soli lucro invigilent. Imo & illud ibi verum esse, quod de

Hiſpanis in America Hiſpanus ſcripſit, non miracula, non ſigna audiri, non exempla vitæ religioſæ, quæ ad eandem fidem alios poſſent impellere, ſed multa ſcandala, multa facinora, multas impietates. Quare cũ & poſſeſſio & titulus deficiat poſſeſſionis, neque res ditioneſque Indorum pro talibus haberi debeant quaſi nullius ante fuiſſent, neque cum illorum eſſent, alijs recte acquiri potuerint, ſequitur Indorum populos, de quibus nos loquimur, Luſitanorum proprios non eſſe, ſed liberos, & ſui juris: de quo ipſi doctores Hiſpani non dubitant.

Vict. in fine par. 2. 1. relect. de Indis.

CAPVT V.

Mare ad Indos aut ius eo navigandi non eſſe proprium Luſitanorum titulo occupationis.

SI ergo in populos terraſque & ditiones Luſitani jus nullũ quæſiverunt,

ſiverunt, videamus an mare & navigationem, aut mercaturam ſui juris facere potuerint. De mari autem prima ſit conſideratio, quod cum paſſim in jure aut nullius, aut commune, aut publicum Iuriſgentium dicatur, hæ voces quid ſignificent ita commodiſſime explicabitur, ſi Poëtas ab Heſiodo omnes, & Philoſophos, & Iuriſconſultos veteres imitati in tempora diſtinguamus; ea, quæ tempore forte haud longo, certa tamen ratione & ſui natura diſcreta ſunt. Neque nobis vitio verti debet ſi in juris à natura procedentis explicatione auctoritate & verbis eorum utimur quos conſtat naturali judicio plurimum valuiſſe. Sciendum eſt igitur in primordijs vitæ humanæ aliud quam nunc eſt dominium, aliud communionem fuiſſe. Nam dominiũ nunc proprium quid ſignificat, quod ſcilicet ita eſt alicujus ut alterius non ſit eodem modo. Commune autem dicimus, cujus proprietas inter plu-

Vide Glos. & Caſtr. in l. ex hoc iure & c. ius nat. diſt. 1.

res consortio quodam aut consensu collata est exclusis alijs. Linguarum paupertas coëgit voces easdem in re non eadem usurpare. Et sic ista nostri moris nomina ad jus illud pristinum similitudine quadam & imagine referuntur. Commune igitur tunc non aliud fuit quam quod simpliciter proprio opponitur: Dominium autem facultas non injusta utendi re communi, quem usum Scholasticis visum est facti non juris vocare, quia qui nunc in jure usus vocatur, proprium est quiddam, aut ut illorum more loquar, privative ad alios dicitur. Iure primo Gentium, quod & Naturale interdum dicitur, & quod Poëtæ alibi ætate aurea, alibi Saturni aut Iustitiæ regno depingunt, nihil proprium fuit: quod Cicero dixit: *Sunt autem privata nulla natura.* Et Horatius.

Vide Vasq. controv. usu frequ. c. 1. num. 10. c. exijt qui seminat de Verb. sig. in 6. clem. exivi de paradiso de verb. sign.

Nam PROPRIÆ *telluris* HERUM
NATURA *nec illum,*
Nec me nec quenquam statuit.

Neque enim potuit natura dominos

nos distinguere. Hoc igitur significatu res omnes eo tempore communes fuisse dicimus, idem innuentes quod Poëtæ cum primos homines in medium quæsivisse, & Iustitiam casto federe res medias tenuisse dicunt : quod ut clarius explicent, negant eo tempore campos limite partitos, aut commercia fuisse ulla.

promiscua rura per agros
Præstiterant cunctis COMMVNIA
cuncta VIDERI. 	Avienus in Arat.

Recte additum est *videri* propter translationem ut diximus vocabuli. Communio autem ista ad usum referebatur:

pervium cunctis iter, 	Seneca Octavia.
COMMVNIS VSVS *omnium rerum*
fuit.

Cujus ratione dominium quoddam erat, sed universale, & indefinitum: Deus enim res omnes non huic aut illi dederat, sed humano generi, atque eo modo plures in solidum ejusdem rei domini esse non prohi-

bebantur: quod si hodierna significatione sumamus dominium, contra omnem est rationem. Hoc enim proprietatem includit, quæ tunc erat penes neminem.
Aptissime autem illud dictum est:

omnia rerum

Avienus. *Usurpantis erant.*

Ad eam vero, quæ nunc est, dominiorum distinctionem non impetu quodam, sed paulatim ventum videtur, initium ejus monstrante Natura. Cum enim res sint nonnullæ, quarum usus in abusu consistit, aut quia conversæ in substantiam utentis nullum postea usum admittunt, aut quia utendo fiunt ad usum deteriores, in rebus prioris generis, ut cibo & potu, proprietas statim quædam ab usu non sejuncta emicuit. Hoc enim est proprium esse, ita esse cujusquam ut & alterius esse non possit quod deinde ad res posterioris generis, vestes puta, & res mobiles alias aut se moventes ratione quadam productum est. Quod cum esset,

ff. de usuf. ear. rer. quæ usu cons. Extrav. de verb. sign. ad conditorem & quia quorundã Thom. 2.2.78.

eſſet,ne res quidem immobiles omnes,agri puta, indiviſi manere potuerunt:quanquam enim horum uſus non ſimpliciter in abuſu conſiſtat, eorum tamen uſus abuſus cujuſdam cauſa comparatus eſt,ut arva & arbuſta cibi cauſa, paſcua etiã veſtium:omnium autem uſibus promiſcue ſufficere non poſſunt. Repertæ proprietati lex poſita eſt, quæ naturam imitaretur. Sicut enim initio per applicationem corporalem uſus ille habebatur, unde proprietatem primum ortam diximus, ita ſimili applicatione res proprias cuiuſque fieri placuit. Hæc eſt quæ dicitur occupatio, voce accommodatiſſima ad eas res quæ ante in medio poſitæ fuerant: quo Seneca Tragicus alludit.

IN MEDIO *eſt ſcelus* POSITVM OCCVPANTI. Sen. Thyeſt.

Et Philoſophus: *Equeſtria* OMNIVM *Equitum Romanorum ſunt: in illis tamen locus meus fit* PROPRIVS *quem* OCCVPAVI. Hinc quintilianus dicit, Sen. Ben. lib. 7. c. 12. Decl. 13.

De off. 1. quod omnibus nascitur industriæ esse præmium, & Tullius, factas esse veteri occupatione res eorum qui quondam in vacua venerant. Occupatio autem hæc in his rebus quæ possessioni renituntur, ut sunt feræ bestiæ, perpetua esse debet, in alijs sufficit, corpore cœptam possessionem animo retineri. Occupatio in mobilibus est apprehensio, in immobilibus instructio aut limitatio: unde Hermogenianus cum dominia distincta dicit, addit, agris terminos positos, ædificia collocata. Hic rerum status à Poëtis indicatur.

L. ex hoc iure ff. de Iust. & iure.

Virg. 1. Georg.

Tum laqueis captare feras, & fallere visco
Inventum:

Ovid. in Metam.

Tum primum subiere domos.
COMMVNEMQVE PRIVS, *ceu lumina solis & auræ*
Cautus humum longo signavit LIMITE *messor.*

Celebratur post hæc: ut Hermogenianus indicat, commercium, cujus gratia

Fluctibus ignotis insultavere carinæ. *Ovid.*

Eodem autem tempore & respublicæ institui cœperunt: Atque ita earum quæ à prima communione divulsa erant duo facta sunt genera. Alia enim sunt publica, hoc est populi propria (quæ est genuina istius vocis significatio) alia mere privata, hoc est singulorum. Occupatio autem publica eodem modo fit, quo privata. Seneca: *Fines Atheniensium, aut Campanorum vocamus, quos deinde inter se vicini privata terminatione distinguunt.* Gens enim unaquæque *De benef. 7. 4*

PARTITA FINES *regna constituit, novas* *Seneca Octav.*

Extruxit VRBES.

Hoc modo dicit Cicero agrum Arpinatem Arpinatum dici, Tusculanum Tusculanorum: *similisque est*, inquit, *privatarum possessionum descriptio, ex quo quia suum cuiusque sit, eorum quæ natura fuerant* COMMVNIA, *quod cuique obtigit, id quisque teneat.* Contra autem Thucydides eam terram quæ in divisione *Offic. 1.* *Lib. 1.*

populo nulli obvenit, ἀόριστον, hoc est indefinitam, & limitibus nullis circumscriptam vocat. Ex his quæ hactenus dicta sunt duo intelligi possunt. Prius est, eas res quæ occupari non possunt, aut occupatæ nūquam sunt, nullius proprias esse posse: quia omnis proprietas ab occupatione cœperit. Alterum vero, eas res omnes, quæ ita à natura comparatæ sunt, ut aliquo utente nihilominus alijs quibusvis ad usum promiscue sufficiant, eius hodieque conditionis esse, & perpetuo esse debere cujus fuerant cum primum à natura proditæ sunt. Hoc Cicero voluit: *Ac latissime quidem patens hominibus inter ipsos omnibus inter omnes societas hæc est, in qua omnium rerum, quas ad communem usum natura genuit, est servanda communitas.* Sunt autem omnes res hujus generis, in quibus sinè detrimento alterius alteri commodari potest. Hinc illud esse dicit Cicero: *Non prohibere aqua profluente.* Nam aqua profluens qua talis, non

Vide Duar. in tit. de rerum div. & qual.

offic. I.

non qua flumen est, inter communia omnium à Iurisconsultis refertur:& à Poëta:

Quid prohibetis AQUAS? USUS COMMUNIS *aquarum est.*
Nec Solem PROPRIUM NATURA *nec* AËRA *fecit,*
Nec tenues UNDAS, *in* PUBLICA *munera veni.*

Ovid. lib. 6. Metam.

Dicit hæc non esse natura propria, sicut Ulpianus natura omnibus patere, tum quia primum à natura prodita sunt, & in nullius adhuc dominiũ pervenerunt (ut loquitur Neratius) tum quia ut Cicero dicit, à natura ad usum communem genita videntur. Publica autem vocat tralatitia significatione, non quæ ad populum aliquem, sed quæ ad societatem humanam pertinent, quæ publica Iurisgentium in Legibus vocantur: hoc est communia omnium, propria nullius. Hujus generis est Aër, duplici ratione, tum quia occupari non potest, tum quia usum promiscuum hominibus debet. Et

L. venditor. ff. com. pred.

L. quod in littore. ff. de acq. rer. dom.

loco citato. Vide Comi. comm. civ. lib 3. c. 2. Donell. lib. 4. c. 2.

L. ult. de usucap.

 eisdem

eiſdem de cauſis commune eſt omniũ Maris Elementum, infinitum ſcilicet ita, ut poſſideri non queat, & omnium uſibus accommodatum: ſive navigationem reſpicimus, ſive etiam piſcaturam. Cujus autem juris eſt mare, ejuſdem ſunt ſi qua mare alijs uſibus eripiendo ſua fecit, ut arenæ maris, quarum pars terris cõtinua littus dicitur. Recte igitur Cicero: *quid tam* COMMVNE *quã* MARE *fluctuantibus*, LITTVS *eiectis?* Etiam Virgilius auram, undam, littus cunctis patere dicit. Hæc igitur ſunt illa quæ Romani vocant communia omnium jure naturali, aut quod idem eſſe diximus, publica juriſgentium, ſicut & uſum eorum modo communem, modo publicum vocant. Quanquam vero etiam ea nullius eſſe, quod ad proprietatem attinet, recte dicantur, multum tamen differunt ab his quæ nullius ſunt, & communi uſui attributa non ſunt, ut feræ, piſces, aves: nam iſta ſi quis occupet, in jus proprium tranſire

L. Ariſt. de rer. div.

loco citato. Inſt. de rer. div. §. & quidem naturali, & §. littorum. ff. de rer. div. l. 1. & L. 2. & L. Ariſto. eod. tit. L. quod in Littore. L. quãvis. de acq. rer. dom. L. ſi quis me, de Iniur. L. littora. Ne quid in loco pub. cũ. L. ſeq.

ſire poſſunt, illa vero totius humanitatis conſenſu proprietati in perpetuum excepta ſunt propter uſum, qui cum ſit omnium, non magis omnibus ab uno eripi poteſt, quam à te mihi quod meum eſt. Hoc eſt quod Cicero dicit inter prima eſſe Iuſtitiæ munera, rebus communibus pro communibus uti. Scholaſtici dicerent eſſe communia alia affirmative, alia privative. Diſtinctio hæc non modo Iuriſprudentibus uſitata eſt, ſed vulgi etiam confeſſionem exprimit: unde apud Athenæũ convivator mare commune eſſe dicit, at piſces capientium fieri, Et in Plautina Rudente ſervo dicenti, *Mare quidem commune certo eſt omnibus*, aſſentit piſcator, addenti autem *In mari inventum eſt, commune eſt*, recte occurrit:

Meum quod rete atque hami nacti ſunt, meum potiſſimum eſt.

Mare igitur proprium omnino alicujus fieri non poteſt, quia natura commune hoc eſſe non permittit;

ſed

Vide Don. L. 4.c.2.

ſed jubet;imo ne littus quidem: niſi quod hæc addenda eſt interpretatio:ut ſi quid earum rerum per naturam occupari poſſit, id eatenus occupantis fiat, quatenus ea occupatione uſus ille promiſcuus non læditur. Quod merito receptum eſt:nam cum ita ſe habet, ceſſat utraque exceptio per quam eveniſſe diximus, ne omnia in jus proprium transſcriberentur. Quoniam igitur inædificatio ſpecies eſt occupationis, in littore licet ædificare, ſi id fieri poteſt ſine cæterorum incommodo,ut Pomponius loquitur:quod ex Scævola explicabimus, niſi uſus publicus, hoc eſt communis impediretur. Et qui ædificaverit,ſoli dominus fiet: quia id ſolum nec ullius proprium, nec ad uſum communem neceſſarium fuit. eſt igitur occupantis:ſed non diutius quam durat occupatio, quia reluctari mare poſſeſſioni videtur, exemplo feræ, quæ ſi in naturalē ſe libertatem receperit,non ultra captoris eſt,ita & littus

Inſt.de.rer. div.§.litt.l. riparum.§.1. ff.de rer.div. l.fluminum. ff.de damno inf. L.quamvis de acq.rer.dom. L.in littore. Ne quid in loco pub. L.Ariſto.de rerum div.L. quod in littore.de acq.rer. dom.

littus postliminio mari cedit. Quicquid autem privatum fieri occupando, idem & publicum, hoc est populi proprium posse ostendimus. Sic littus Imperij Romani finibus inclusum, populi Romani esse Celsus existimat: quod si ita est, minime mirandum est, eundem Populum subditis suis occupandi littoris modum per Principem aut Prætorem potuisse concedere. Cæterum & hæc occupatio non minus quam privata ita restringenda est, ne ulterius porrigatur, quam ut salvus sit usus Iurisgentium. Nemo igitur potest à Populo Romano ad littus maris accedere prohiberi, & retia siccare, & alia facere, quæ semel omnes homines in perpetuum sibi licere voluerunt. Maris autem natura hoc differt à littore, quod mare nisi exigua sui parte nec inædificari facile, nec includi potest: & ut posset, hoc ipsum tamen vix contingeret, sine usus promiscui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari

d.L. littora ne quid in loco publ. Donell. lib. 4. c. 2. & c. 9.

d.L. quamvis de acq. rer. dom. L. 2. in princ. & §. merito. & §. Si quis à Principe. Ne quid in loco pub.

L. Nemo igitur. ff. de rer. divis.

Vide d. L. littora. ff. Ne quid in loco publ.

cupari potest, id occupanti conceditur. Hyperbole est igitur

Horat. *Contracta pisces æquora sentiunt*
Iactis in altum molibus.

d.L.littora. Nam Celsus jactas in mare pilas ejus esse dicit qui jecerit. Sed id non concedendum si deterior maris usus eo modo futurus sit. Et Vlpianus eum qui molem in mare jacit, ita tuendum dicit si nemo damnum sentiat. Nam si cui hæc res nocitura sit, Interdictum utique, Ne quid in loco publico fiat competiturum. Vt & Labeo, si quid tale in mare struatur, Interdictum vult competere, Ne quid in Mari, quo portus, statio, iterve navigiis deterius sit, fiat. Quæ autem navigationis eadem piscatus habenda est ratio, ut communis maneat omnibus. Neque tamen peccabit si quis in maris diverticulo piscandi locum sibi palis circumsepiat, atque ita privatum faciat: sicut Lucullus exciso apud Neapolim monte ad villam suam maria admisit. Et hujus generis, puto

L.2.ne quid in loco publ. §.Adverf.

L.1.§.si in mare.ff.de fluminibus.

Plin.lib.10.c.54.

puto fuisse piscinas maritimas quarum Varro & Columella meminerunt. Nec Martialis alio spectavit, cum de Formiano Apollinaris loquitur.

Si quando NEREUS *sentit Aeoli regnum.* Lib.10.Epig. 10.

Ridet procellas tuta de SUO *mensa.*

Et Ambrosius: *Inducis mare intra prædia tua ne desint belluæ.* De Nabuth. c.3. Hinc apparere potest quæ mens Pauli fuerit, cum dicit, si maris proprium L.sane si maris.ff. de injuriis. jus ad aliquem pertineat, Uti possidetis interdictum ei competere. Esse quidem hoc Interdictum ad privatas causas comparatum, non autem ad publicas, (in quibus etiam ea comprehenduntur quæ jure gentium communi facere possumus) sed hic jam agi de jure fruendo quod ex causa privata contingat, non publica, sive communi. Nam teste Marciano, quicquid occupatum est & occupari potuit, id jam non est juris L.nemo igitur.ff.de rer. div. gentium, sicut est mare. Exempli

causa,

causa, si quis Lucullum aut Apollinarem in privato suo, quatenus diverticulum maris incluserant, piscari prohibuisset, dandum illis interdictum Paulus putavit, non solum injuriarum actionem, ob caussam scilicet privatæ possessionis. Imo in diverticulo maris, sicut in diverticulo fluminis, si locum talem occuparim, ibique piscatus sim, maxime si animum privatim possidendi plurium annorum continuatione testatus fuerim; alterum eodem jure uti prohibebo: ut ex Marciano colligimus, non aliter quam in lacu qui mei dominij est. Quod verum quamdiu durat occupatio, quemadmodum in littore antea diximus. Extra diverticulum idem non erit, ne scilicet communis usus impediatur. Ante ædes igitur meas aut prætorium ut piscari aliquem prohibeant usurpatum quidem est, sed nullo jure, adeo quidem ut Vlpianus comtemta ea usurpatione si quis prohibeatur injuriarum dicat

L. si quisquã, de divers. & temp. præscr.

L. præscriptio ff. de usucap.

L. iniuriarum §. ultim. ff. de injurijs. d. L. injuriarum §. si quis me.

agi

agi posse. Hoc Imperator Leo (cujus Legibus non utimur) contra juris rationem mutavit, Voluitque πρόθυρα, hoc est vestibula maritima eorum esse propria, qui oram habitarent, ibique eos jus piscandi habere: quod tamen ita procedere voluit, ut septis quibusdam remoratorijs quas ἐποχὰς Græci vocant, locus ille occuparetur: existimans nimirum non fore ut quis exiguam maris portionem alteri invideret qui ipse toto mari ad piscandum admitteretur. Certe ut quis magnam maris partem, etiamsi possit, publicis utilitatibus eripiat, non tolerandæ est improbitatis: in quam merito Vir Sanctus invehitur. SPATIA MARIS *sibi vindicant* IURE MANCIPII, *pisciumque iura sicut vernaculorum conditione sibi servitij subjecta commemorant. Iste inquit,* SINUS *maris meus est: ille alterius. Dividunt elementa sibi potentes.* Est igitur Mare in numero earum rerum quæ in commercio non sunt, hoc est, quæ proprij iuris

Novell. 59.

Novella Leo 102. 103. 104

Vide Cuiac. 14. obs. 1.

Ambr. Lib. 5 Hex. c. 10.

Donell. lib. 4 c. 6.

fieri non possunt. Vnde sequitur si proprie loquamur, nullam Maris partem in territorio populi alicujus posse censeri. Quod ipsum *Placentinus sensisse videtur, cum dixit, Mare ita esse commune, ut in nullius dominio sit nisi solius Dei: & Ioannes Faber, cum mare asserit relictum in suo jure, & esse primævo, quo omnia erant communia. Alioquin nihil differrent quæ sunt omnium communia ab his quæ publica proprie dicuntur, ut mare à flumine. Flumen populus occupare potuit, ut inclusum finibus suis, mare non potuit. Territoria autem sunt ex occupationibus populorum, ut privata dominia ex occupationibus singulorum. Vidit hoc Celsus, qui clare satis distinguit inter littora, quæ Populus Romanus occupare potuit, ita tamen ut usui communi non noceretur, & mare quod pristinam naturam retinuit. Nec ulla lex diversum indicat. Quæ vero leges à contrariæ sententiæ auctoribus

Ioh. Faber ad d. §. Littorũ. inst. de rerum divis. adde DD. ad l. ἀξίωσις ff. ad l. Rhodiam.

L. littora. Ne quid in loco pub.

Vide L. insulæ. ff. de judicijs. Vide L. Cæsar ff. de public. Gloss. in L. quadam. de rerum di-

ribus citantur, aut de insulis loquuntur, quas clarum est occupari potuisse, aut de portu qui non communis est, sed proprie publicus. Qui vero dicunt mare aliquod esse Imperij Romani, dictum suum ita interpretantur, ut dicant jus illud in mare ultra protectionem & jurisdictionem non procedere: quod illi jus à proprietate distinguunt: nec forte satis animadvertunt idipsum quod Populus Romanus classes præsidio navigantium disponere potuit, & deprehensos in mari piratas punire, non ex proprio, sed ex communi jure accidisse, quod & aliæ liberæ gentes in mari habent. Illud interim fatemur, potuisse inter gentes aliquas convenire, ut capti in maris hac vel illa parte, hujus aut illius reipublicæ judicium subirent, atque ita ad commoditatem distinguendæ jurisdictionis in mari fines describi, quod ipsos quidem eam sibi legem ferentes obligat, at alios populos

vis. & in d. L. littora. & in §. 1. Inst. de rer. divis. Bal. in d. l. quadam.

Bal. in c. in princ. in 2. col. Quib. mod. feud. amit. adde L. unic. C. de class. lib. 11. & Ang. in l. sane. ff. de injur.

L. Venditor fundi. Com. præd. adde L. caveri. eod. tit.

non item: neque locum alicujus proprium facit, sed in personas contrahentium jus constituit. Quæ distinctio ut naturali rationi consentanea est, ita Ulpiani responso quodam comprobatur, qui rogatus an duorum prædiorum maritimorum dominus, alteri eorum quod venderet servitutem potuisset imponere, ne inde in certo maris loco piscari liceret, respondet rem quidem ipsam, mare scilicet, servitute nulla affici potuisse, quia per naturam hoc omnibus pateret, sed cum bona fides contractus legem venditionis servari exposceret, personas possidentium & in jus eorum succedentium per istam legem obligari. Verum est loqui Iurisconsultum de prædijs privatis, & lege privatâ, sed in territorio & lege populorum eadem hic est ratio, quia populi respectu totius generis humani privatorum locum obtinent. Similiter reditus qui in piscationes maritimas constituti. Regalium numero censentur

C. quæ sunt Regalia in Feudis.

C. quæ sint Regalia, in Feudis.

sentur

ſentur, non rem, hoc eſt mare, aut piſcationem, ſed perſonas obligant. Quare ſubditi, in quos legem ferendi poteſtas Reipublicæ aut Principi ex conſenſu competit, ad onera iſta compelli forte poterunt: ſed exteris jus piſcandi ubique immune eſſe debet, ne ſervitus imponatur mari quod ſervire non poteſt. Non enim maris eadem quæ fluminis ratio eſt: quod cum ſit publicum, id eſt populi, jus etiam in eo piſcandi à populo aut Principe concedi aut locari poteſt, ita ut ei qui conduxit etiam interdictum Veteres dederint, de loco publico fruendo, addita conditione, ſi is cui locandi jus fuerit, fruendum alicui locaverit: quæ conditio in mari evenire non poteſt. Cæterum qui ipſam piſcationem numerant inter Regalia, ne quidem illum locum quem interpretabantur ſatis inſpexerunt. quod Iſerniam & Alvotum non latuit. Demonſtratum eſt nec populo nec privato cuipiam jus aliquod pro-

Vide Balbum de præſcr. 4. partes. part. princ. qu. 6. n. 4.

d. l. iniuriarum §. ff quis me. verſ. condu. Ctoriſſ. de iniur. ff. de loco publ. fruendo.

Ad d. locum Quæ ſint Regalia.

prium in ipſum mare (nam diverticulum excepimus) competere poſſe, cum occupationem nec natura, nec uſus publici ratio permittat. Hujus autem rei cauſa instituta fuerat hæc diſputatio, ut appareret Luſitanos mare quo ad Indos navigatur ſui juris non feciſſe. Nam utraque ratio quæ proprietatem impedit, in hac cauſa eſt quam in cæteris omnibus infinito efficacior. Quod in alijs difficile videtur, in hac omnino fieri non poteſt: quod in alijs iniquum judicamus, in hac ſumme barbarum eſt, atque inhumanum. Non de mari interiore hic agimus, quod terris undique infuſum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen ſatis conſtat locutos Romanos juris conſultos, cum nobiles illas adverſus privatam avaritiam ſententias ediderunt: de Oceano quæritur, quem immenſum, infinitum, rerum parentem, cœlo conterminum antiquitas vocat: cujus

perpetuo humore non fontes tantum & flumina & maria, ſed nubes, ſed ipſa quodammodo ſidera paſci veteres crediderunt: qui denique per reciprocas æſtuum vices terram hanc humani generis ſedem ambiens, neque teneri, neque includi poteſt, & poſſidet verius qua poſſidetur. In hoc autem Oceano non de ſinu aut freto, nec de omni quidem eo quod è littore conſpici poteſt controverſia eſt. Vindicant ſibi Luſitani quicquid duos Orbes interjacet, tantis ſpatijs diſcretos, ut plurimis ſæculis famam ſui non potuerint tranſmittere. Quod ſi Caſtellanorum, qui in eadem ſunt cauſa, portio accedat, parvo minus omnis Oceanus duobus populis mancipatus eſt, alijs tot gentibus ad Septentrionum redactis anguſtias: multumque decepta eſt Natura, quæ cum Elementum illud omnibus circumfudit, omnibus etiam ſuffecturum credidit. In tanto mari ſi quis

usu promiscuo solum sibi imperium & ditionem exciperet, tamen immodicæ dominationis affectator haberetur: si quis piscatu arceret alios, insanæ cupiditatis notam non effugeret. At qui etiam navigatum impedit, quo nihil ipsi perit, de eo quid statuemus? Si quis ab igni qui totus suus est, ignem capere, lumen suo de lumine, alterum prohiberet, lege hunc humanæ societatis reum peragerem: quia vis ea est istius naturæ.

Ennius. *Vt nihilominus ipsi luceat, cum illi accenderit.*

Cic. de off. 1. Quid ni enim quando sine detrimento suo potest, alteri communicet, in ijs quæ sunt accipienti utilia, danti non molesta? Hæc sunt quæ Sen. lib. 3. c. 28. Philosophi non alienis tantum, sed & ingratis præstari volunt. Quæ vero in rebus privatis invidia est, eadem in re communi non potest non esse immanitas. Improbissimũ enim hoc est, quod naturæ instituto, consensu gentium, meum non minus

quam

quam tuum eſt,id te ita intercipere, ut ne uſum quidem mihi concedas; quo conceſſo nihilominus id tuum ſit,quam antea fuit. Tumvero etiam qui alienis incumbant,aut communia intercipiunt ; certâ quadam poſſeſſione ſe tuentur. Quia enim prima, ut diximus , occupatio res proprias fecit , iccirco imaginem quandam dominij præfert quamvis injuſta detentio. At Luſitani num ſicuti terras ſolemus, ſic mare illud impoſitis prædiis ita undique cinxerunt , ut in ipſorum manu eſſet quos vellent excludere? An vero tantum hoc abeſt,ut ipſi etiam, cum adverſus alios populos mundum dividunt,non ullis limitibus aut naturâ,aut manu poſitis, ſed imaginaria quadam linea ſe tueantur ? quod ſi recipitur & dimenſio talis ad poſſidendum valet , jamdudum nobis Geometrę terras, Aſtronomi etiam cœlum eriperent. Vbi hic igitur eſt iſta, ſine qua nulla dominia cœperunt, corporis ad corpus adjunctio?

Nimirum apparet in nulla reverius dici posse, quod Doctores nostri prodiderunt, Mare cum sit incomprehensibile, non minus quam aër, nullius populi bonis potuisse applicari. Si vero ante alios navigasse, & viam quodammodo aperuisse, hoc vocant occupare, quid esse potest magis ridiculum? Nam cum nulla pars sit maris, in quam non aliquis primus ingressus sit, sequetur omnem navigationem ab aliquo esse occupatam. Ita undique excludimus. Quin & illi qui Terrarum orbem circumvecti sunt, totum sibi Oceanum acquisivisse dicendi erunt. Sed nemo nescit navem per mare transeuntem nō plus juris, quam vestigij relinquere. Verum etiā quod sibi sumunt neminē ante ipsos eum Oceanum navigasse, id minime verum est. Magna enim pars ejus de quo agitur maris, ambitu Mauritaniæ, jam olim navigata est: ulterior & in orientem vergens Victorijs Magni Alexandri

Iohann. Faber ad §. littorum.

Ex Plin. lib. 2. c. 69. & lib. 6. c. 31. & Mela lib. 3.

dri lustrata est, usque in Arabicum sinum. Olim autem hanc navigationem Gaditanis percognitam fuisse, multa argumento sunt. Cajo Cæsare Augusti filio in Arabico sinu res gerente signa navium ex Hispaniensibus naufragijs agnita. Et quod Cælius Antipater tradidit, vidisse so qui ex Hispania in Æthiopiam commercij gratia navigasset: Etiam Arabibus, si verum est, quod Cornelius Nepos testatus est, Eudoxum quendam sua ætate cum Lathyrum Regem Alexandriæ fugeret, Arabico sinu egressum Gades usque pervectum. Pœnos autem, qui re maritima plurimum valuerunt, eum Oceanum non ignorasse longe clarissimum est, cum Hanno Carthaginis potentia florente circumvectus â Gadibus ad finem Arabiæ, præter nevigato scilicet promontorio quod nunc Bonæ Spei dicitur, (*Vetus videtur nomen Hesperion ceras fuisse*) omne id iter,

situm-

situmque littoris & insularum scripto complexus sit, testatusque ad ultimum non mare sibi, sed commeatum defuisse. Ab Arabico autem sinu ad Indiam, Indicique Oceani insulas, & aureā usque Chersonesum, quam esse Iapanem credunt plerique, etiam re Romanâ florente navigari solitum, iter à Plinio descriptum, legationes ab Indis ad Augustum, ad Claudium etiam ex Taprobane insula, deinde gesta Trajani & tabulæ Ptolemæi satis ostendunt. Iam suo tempore Strabo Alexandrinorum mercatorum classem ex Arabico sinu, ut Æthiopiæ ultima, ita & Indiæ petijsse testatur, cum olim paucis navibus id auderetur. Inde magna populo Romano vectigalia: Addit Plinius impositis sagittariorum cohortibus piratarum metu navigatum: solamque navigatum: solamque Indiam quingenties sestertium, si Arabiam addas & Seres, millies annis omnibus Romano Imperio ademisse: & mer-

Lib. 6. c. 23.

Lib. 2. & 17.

loco cit. & lib. 12. c. 19.

ces

ces centuplicato uenditas. Et hæc quidem vetera ſatis arguunt primos non fuiſſe Luſitanos. In ſingulis autem ſui partibus Oceanus ille & tunc cum eum Luſitani ingreſſi ſunt, & nunquam non cognitus fuit. Mauri enim, Æthiopes, Arabes, Perſæ, Indi eam maris partem cujus ipſi accolæ ſunt, neſcire neutiquam potuerunt. Mentiuntur ergo qui ſe mare illud inveniſſe jactant. Quid igitur, dicet aliquis, parumne videtur, quod Luſitani intermiſſam multis forte ſæculis navigationem primi repararunt, &, quod negari non poteſt, Europæis gentibus ignotam oſtenderunt, magno ſuo labore, ſumtu, periculo? Imo vero ſi in hoc incubuerunt ut quod ſoli reperiſſent id omnibus monſtrarent, quis adeo eſt amens, qui non plurimum ſe illis debere profiteatur? Eandem enim gratiam, laudemque & gloriam immortalem illi promeruerint, qua omnes contenti fuerunt rerum magnarum inventores,
quot-

quotquot ſcilicet non ſibi, ſed humano generi prodeſſe ſtuduerunt. Sin Luſitanis ſuus ante oculos quæſtus fuit, lucrum quod ſemper maximum eſt in prævertendis negotiationibus, illis ſufficere debuit. Et ſcimus itinera prima proventus interdum quater decuplos, aut etiam uberiores dediſſe: quibus factum ut inops diu populus ad repentinas divitias ſnbito prorumperet, tanto luxus apparatu, quantus vix beatiſſimis gentibus in ſupremo progreſſæ diu fortunæ faſtigio fuit. Si vero eidem in hoc præiverunt, ne quiſquam ſequeretur, gratiam non merentur, cum lucrum ſuum reſpexerint. lucrum autem ſuum dicere non poſſunt, cum eripiant alienum. Neque enim illud certum eſt niſi iviſſent eo Luſitani iturum fuiſſe neminem Adventabant enim tempora, quibus ut artes pene omnes, ita & terrarum & maritum ſitus clarius in dies noſcebantur. Excitaſſent vetera, quæ

modo

modo retulimus, exempla, & si non uno impetu omnia patuissent, at paulatim promota velis fuissent littora alio semper aliud monstrante. Factum deniqure fuisset, qûod fieri potuisse Lusitani docuerunt, cum multi essent populi non minus flagrantes mercaturę & rerum externarum studio. Venetis qui multa jam Indię didicerant, cętera inquirere promtum fuit. Gallorum Brittonum indefessa sedulitas, Anglorum audacia cœpto non defuisset. Ipsi Batavi multo magis desperata agressi sunt. Nullą igitur ęquitatis ratio, ne probabilis quidem ulla sententia à Lusitanis stat. Omnes enim qui mare volunt imperio alicujus subjici posse, id ei attribuunt qui proximos portus & circumjacentia littora in ditione habet. At Lusitani in illo immenso littorum tractu paucis exceptis præsidijs nihil habent quod suum possint dicere. Deinde vero etiam qui

Gloss. in c. ibi peric. §. porro super verbo territorio De elect. in sexto & ibi Can. Gloss. in c. licet. ff. de Ferijs.

Mari

L. nemo igitur ff. de rer. divis. adde Alber. Gentilem de iure belli lib. 1. c. 19. sub finem.

Mari imperaret nihil tamen poſſet ex uſu communi deminuere, ſicut Populus Romanus arcere nemi-nem potuit, quo minus in littore Imperij Romani cuncta faceret, quæ jure gentium permittebantur. Et ſi quicquam eorum prohibere poſſet, puta piſcaturam qua dici quodammodo poteſt piſces exhauriri, at navigationem non poſſet, per quam mari nihil perit. Cui rei argumentum eſt longe certiſſimum, quod ex Donorum ſententia ante retulimus, etiam in terra, quæ cum populis, tum hominibus ſingulis in proprietatem attributa eſt, iter tamen: certe inerme & innoxium, nullius gentis hominibus juſte negari: ſicut & potum ex flumine. Ratio apparet, quia cum unius rei naturaliter uſus eſſent diverſi, eum duntaxat gentes diviſiſſe inter ſe videntur, qui ſine proprietate commode haberi non poteſt, contra autem eum recepiſſe, per quem domini conditio deterior non eſſet futu-

ra. O-

ra. Omnes igitur vident eum qui alterum navigare prohibeat nullo jure defendi, cum eundem etiam injuriarum teneri Vlpianus dixerit: alij autem etiam interdictum utile prohibito competere existimaverint. Et sic Batavorum intentio communi jure nititur, cum fateantur omnes permissum cuilibet in mari navigare etiam à nullo Principe impetrata licentia: quod Legibus Hispanicis diserte expressum est.

L. 2. §. si quis in mari. ff. Ne quid in loco publ. Gloss. ad L. 1. ut in flumine publ. Bal. in L. item lapilli. 3. col. ff. de rer. divis. Rodericus Zuarius Hispanus in consilio 1. de usu maris. 3. partit. tit. 28. L. 10. & 12.

CAPVT VI.

Mare aut ius navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.

DONATIO Pontificis Alexandri, quæ à Lusitanis mare aut jus navigandi solis sibi vindicantibus, cum inventionis deficiat titulus, secundo loco adduci potest,

ſatis ex ijs quæ ante dicta ſunt vanitatis convincitur. Donatio enim nullum habet momentum in rebus extra commercium poſitis. Quare cum mare aut jus in eo navigandi proprium nulli hominum eſſe poſſit, ſequitur neque dari à Pontifice, neque à Luſitanis accipi potuiſſe. Præterea cum ſupra relatum ſit ex omnium ſani iudicij hominum ſententia Papam non eſſe dominum temporalem totius orbis, ne Maris quidem eſſe ſatis intelligitur: quanquam etſi id concederetur, tamen jus annexum Pontificatui in Regem aliquem aut populum pro parte nulla transferri debuiſſet. Sicut nec Imperator poſſet Imperij provincias in ſuos uſus convertere, aut pro ſuo arbitrio alienare. Illud ſaltem nemo negaturus eſt, cui aliquid ſit frontis, cum jus diſponendi in temporalibus Pontifici nemo concedat, niſi forte quantum ejus rerum ſpiritualium neceſſitas requirit, iſta au-

Vict. loco citato.n.26.

tem

tem de quibus nunc agimus, mare ſcilicet & jus navigandi, lucrum & quæſtum merum, non pietatis negotium reſpiciant; ſequi nullam hac in re fuiſſe illius poteſtatem. Quid, quod ne Principes quidem, hoc eſt domini temporales poſſunt ullo modo à navigatione aliquem prohibere, cum ſi quod habent jus in mari id ſit tantum juriſdictionis ac protectionis? Etiam illud notiſſimum eſt apud omnes, ad ea facienda quę cum lege Naturæ pugnant, nullam eſſe Papæ auctoritatem. Pugnat autem cum lege Naturæ, ut mare aut ejus uſum quiſquam habeat ſibi proprium; ut jam ſatis demonſtravimus. Cum denique jus ſuum auferre alicui Papa minime poſſit, quæ erit facti iſtius defenſio, ſi tot populos immerentes, indemnatos, innoxios ab eo iure quod ad ipſos non minus quam ad Hiſpanos pertinebat uno verbo voluit excludere? Aut igitur dicendum eſt nullam eſſe vim

Silv. in Verbo Papa. n. 16.

ejusmodi pronuntiationis, aut quod non minus credibile est, eum Pontificis animum fuisse, ut Castellanorum & Lusitanorum inter se certamini intercessum voluerit, aliorum autem juri nihil diminutum.

CAPVT III.

Mare aut ius navigandi proprium non esse Lusitanorum titulo præscriptionis aut consuetudinis.

VLTIMVM iniquitatis patrocinium in præscriptione solet esse aut consuetudine. Et huc igitur Lusitani se conferunt: sed utrumque illis præsidium certissima juris ratio præcludit. Nam præscriptio à Iure est civili, unde locum habere non potest inter Reges, aut inter populos liberos: multo autem minus ubi jus naturæ aut gentium resistit, quod jure civili sem-

Vasq. c. 51.

semper validius est. Quin & ipsa lex civilis præscriptionem hic impedit. Usucapi enim, aut præscriptione acquiri prohibentur, quæ in bonis esse non possunt, deinde quæ possideri vel quasi possideri nequeunt, & quorum alienatio prohibita est. Hæc autem omnia de mari & usu maris vere dicuntur. Et cum publicæ res hoc est populi alicujus nulla temporis possessione quæri posse dicantur, sive ob rei naturam, sive ob eorum privilegium adversus quos præscriptio ista procederet, quanto iustius humano generi, quam uni populi id beneficium dandum fuit in rebus communibus? Et hoc est quod Papinianus scriptum reliquit, præscriptionem longæ possessionis ad obtinenda loca jurisgentium publica concedi non solere: eiusque rei exemplum dat in littore, cujus pars imposito ædificio occupata fuerat: nam eo diruto, & alterius ædificio in eodem loco postea exstructo,

Vide Donel. lib. 5. com. c. 22. & seq. L. sed Celsus. ff. de contrah. empt. L. usucapionem. ff. de usucap. L. sine. ff. eod. c. sine p[...] de Reg. iur. in 6. L. alienationis. ff. de verb. sig. L. si fundum. ff. de fundo dotal. L. præscriptio. C. de oper. publ. L. diligenter. C. de Aquaeductu. L. viam. ff. de via publ. L. ult. ff. de usucap.

exceptionem opponi non posse: quod deinde similitudine rei publicæ illustrat: nam & si quis in fluminis diverticulo pluribus annis piscatus sit, postea, interrupta scilicet piscatione, alterum eodem jure prohibere non posse. Apparet igitur Angelum & qui cum Angelo dixerunt Venetis & Ianuensibus per præscriptionem jus aliquod in sinum maris suo littori præjacētem acquiri potuisse, aut falli, aut fallere, quod sane Iurisconsultis nimium est frequens, cum sanctæ professionis auctoritatem, non ad rationes & leges, sed ad gratiam conferunt potentiorum. Nam Martiani quidem responsum, de quo & ante egimus, si recte cum Papiniani verbis comparetur, non aliam accipere potest interpretationem, quam eam quæ & Iohanni olim & Bartolo probata est, & nunc à doctis omnibus recipitur: ut scilicet jus prohibendi procedat quamdiu durat occupatio: non autem si ea

Consf. 286. Thema tale est: inter cætera capitula pacis.

l. si quisquā. ff. de divers. & temp. præscript.

Duar. de usucap. c. 3. Cuiac. ad d. l. ult. de usuc.

ea omissa sit: omissa enim non prodest, nec si per mille annos fuisset continuata, ut recte animadvertit Castrensis. Et quamvis hoc voluisset Martianus, quod minime credendus est cogitasse, in quo loco occupatio conceditur, in eodem præscriptionem concedi, tamen absurdum erat quod de flumine publico dictum erat ad Mare commune, & quod de diverticulo ad sinum proferre, cum hęc præscriptio usum quæ est Iuregentiū communis, impeditura sit, illa autem publico usui nō admodum noceat. Alterum autem Angeli argumentum quod ex aquæ ductu sumitur, eodem Castrensi monstrante, ut à quæstione alienissimum, ab omnibus merito exploditur. Falsum igitur est talem præscriptionem etiam eo tempore gigni, cujus initium omnem memoriam excedat. Vbi enim lex omnem omnino tollit pręscriptionem, ne istud quidem tempus admittitur,

Donell. Com. lib. 5. c. 22. in d. ultima. n. 4. per l. quod in littore. ff. de acq. rer. dom.

Ex l. usum aqua C. de Aqua d. lib. 11. confer cum l. Diligenter eod. tit. & cū l. hoc iure. §. Ductus aquæ, ff. de Aqua quot. & æst.

hoc est, ut Felinus loquitur, materia impræscriptibilis. tempore immemoriali non fit præscriptibilis. Fatetur hæc vera esse Balbus: sed Angeli sententiam receptam dicit hac ratione, quia tempus extra memoriam positum idem valere creditur privilegio, cum titulus amplissimus ex tali tempore præsumatur. Apparet hinc non aliud illos sensisse, quam si pars aliqua reipublicę, puta Imperij Romani, supra omnem memoriam usa esset tali jure, ei dādam pręscriptionē hoc colore, quasi Principis concessio pręijsset. Quare cum nemo sit dominus totius generis humani, qui jus illud adversus homines omnes homini, aut populo alicui potuisset concedere, sublato illo colore, necesse est etiam pręscriptionem interimi. Et sic ex illorum etiā sententia inter Reges aut populos liberos prodesse nihil potest lapsus infiniti temporis. Vanissimum autem & illud est quod Angelus docuit, etiamsi ad dominium

ad c. accedentes. de præscript.

De præsc. 4. par. 5 part. princip. q. 6. num. 8.

prę-

præſcriptio proficere non poteſt, tamen dandam eſſe poſſidenti exceptionem. Nam Papinianus diſertis verbis exceptionem negat: & aliter non potuit ſentire cum ipſius ſæculo præſcriptio nihil eſſet aliud quam exceptio. Verum igitur eſt quod & leges Hiſpanicæ exprimunt in his rebus quæ communi hominum uſui ſunt attributæ, nullius omnino temporis præſcriptionem procedere, cuius definitionis illa præter cæteras ratio reddi poteſt, quod qui re communi utitur, ut communi uti videtur, non autem iure proprio, & ita præſcribere non magis quam fructuarius poteſt vitio poſſeſſionis. Altera hæc etiam non contemnenda eſt, quod in præſcriptione temporis cuius memoria non extat, quamvis titulus & bona fides præſumantur, tamen ſi reipſa appareat titulum omnino nullum dari poſſe, & ſic manifeſta ſit fides mala, quæ in populo maxime quaſi uno cor-

d. l. ultima.

Par. 3. tit. 29. l. 7. inc. Placa. Rod. Zuarius. d. conſ. n. 4.

Fachin. lib. 8. c. 26. & c. 33. Covar. de praſcr. parte 2. §. 2. n. 8. & §. 8. n. 5. & 6.

pore perpetua esse censetur, & ex duplici defectu præscriptio corruit. Tertia vero, quia res hæc est meræ facultatis, quæ non præscriscribitur, ut infra demonstrabimus. Sed nullus est finis argutiarum. Inventi sunt qui in hoc argumento à præscriptione consuetudinem didistinguerent, ut illa scilicet exclusi, ad hanc confugerent. Discrimen autem quod hic statuunt sane ridiculum est: Ex præscriptione aiunt ius unius quod ab eo aufertur alteri applicari: sed cum aliquod ius ita alicui applicatur ut alteri non auferatur, tum dici consuetudinem: quasi vero cum ius navigandi quod communiter ad omnes pertinet, exclusis alijs ab uno usurpatur, non necesse sit omnibus perire quantum uni accedit. Errori huic ansam dederunt Pauli verba non recte accepta, qui cum de iure proprio maris ad aliquem pertinente loqueretur, fieri hoc posse dixit Accursius per privile-

Fachi. lib. 8. c. 28.

Arct. in rubr. ff. de rer. divis. alleg. Balbus. d. loco n. 2. Vide Vasq. contr. ill. c. 29. n. 38.

add. l. sane.

vilegium aut consuetudinem: quod additamentū ad Iurisconsulti textūm nullo modo accedens mali potius coniectoris esse videtur quam boni interpretis. Mens Pauli supra explicata est. Cæterum illi si vel sola Vlpiani verba, quæ paulo ante præcedunt, satis considerassent, longe aliud dicturi erant. Fatetur enim ut quis ante ædes meas piscari prohibeatur, esse quidem usurpatum: hoc est receptum consuetudine: sed nullo iure: ideoque iniuriarum actionem prohibito non denegandam. Contemnit igitur hunc morem, & usurpationem vocat, ut & inter Christianos Doctores Ambrosius. Et merito. Quid enim clarius quam non valere consuetudinem, quæ iuri naturæ, aut gentium ex adverso opponitur? Consuetudo enim species est iuris positivi, quod legi perpetuæ obrogare non potest. Est autem lex illa perpetua ut Mare omnibus usu commune sit.

in d. l. iniuriarum. §. ult.

Vide Glos. eod. loco.

1. de offic. 28. Gentil. lib. 1. c. 19. Sub finem.

auth. ut nulli iudici. §. 1. c. cum tanto de consuet.

Quod autem in præscriptione diximus, idem in consuetudine verum est, si quis eorum qui diversum tradiderunt, sensus excutiat, non aliud repertum, quam consuetudinem privilegio parari. Atqui adversus genus humanum concedendi privilegium nemo habet potestatem: quare inter diversas respublicas consuetudo ista vim non habet. Verum omnem hanc quæstionem diligentissime tractavit Vasquius, decus illud Hispaniæ, cius nec in explorando iure subtilitatem, nec in docendo libertatem unquam desideres. Is igitur posita Thesi Loca publica & iure gentium communia præscribi non posse, quam multis firmat auctoribus: exceptiones deinde subiungit ab Angelo & alijs confictas, quas supra retulimus. Hæc autem examinaturus recte iudicat istarum rerum veritatem pendere à vera iuris, tam naturæ quam gentium cognitione. Ius enim naturæ cum

Controv. ill. c. 89. num. 12. & seq.

à divi-

à divina veniat providentia, esse immutabile. Huius autem iuris naturalis partem esse ius gentium, primævum quod dicitur, diversum à iure gentium secundario sive positivo: quorum posterius mutari potest. Nam si qui mores cum iure gentium primævo repugnent, hi non humani sunt, ipso iudice, sed FERINI, corruptelæ & abusus, non leges & usus. Itaque nullo tempore præscribi potuerunt, nulla latâ lege iustificari, nullo multarum etiam gentium consensu, hospitio, & exercitatione stabiliri, quod exemplis aliquot, & Alphonsi Castrensis Theologi Hispani testimonio confirmat. *Ex quibus apparet*, inquit, *quam suspecta sit sententia eorum, quos supra retulimus, existimantium Genuenses, aut etiam Venetos posse non iniuria prohibere alios navigare per Gulfum aut pelagus sui maris, quasi æquora ipsa præscripserint. id quod non solum est contra leges: sed etiam est contra ipsum ius naturæ, aut gentium*

de potestate legis pœnalis. lib. 2. c. 14. p. 572.

all. L. quod in littore. ff. de acq. rer. dom. l. fin. in princ. ff. de usucap.

§. flumina. verbo omnibus. Inst. de rer. divis. l. si quisquam. ff. de diversis & temp. praescr. l. sane si maris. ff. de iniurijs.

tium primaevum, quod mutari non posse diximus. Quod sit contra illud ius constat, quia non solum maria aut aequora eo iure communia erant, sed etiam reliquae omnes res immobiles. Et licet ab eo iure postea recessum fuerit ex parte; puta quoad dominium & proprietatem terrarum, quarum dominium iure Naturae commune, distinctum & divisum; sicque ab illa communione segregatum fuit: tamen diversum fuit & est in dominio maris, quod ab origine Mundi, ad hodiernum usque diem est, fuitque semper in communi, nulla ex parte immutatum, ut est notum. Et quamvis ex LUSITANIS *magnam turbam saepe audiverim in hac esse opinione ut eorum Rex ita praescripserit navigationem* INDICI *Occidentalis (forte Orientalis) eiusdemque* VASTISSIMI MARIS, *ita ut reliquis gentibus aequora illa transfretare non liceat; & ex nostrismet* HISPANIS VULGUS *in eadem opinione fere esse videtur, ut per* VASTISSIMUM IMMENSUMQUE PONTUM *ad Indorum regiones quas*

all. l. ex hoc iure. ff. de inst. & iure. §. ius gentium, & §. ius autem gent. Inst. de Iure natur.

poten-

potentissimi Reges nostri subegerunt reliquis mortalium navigare, præterquam Hispanis ius minime sit, quasi ab eis id ius præscriptum fuerit, tamen istorum omnium non minus INSANÆ *sunt opiniones, quam eorum qui quoad Genuenses & Venetos in eodem fere* SOMNIO *esse adsolent, quas sententias* INEPTIRE *vel ex eo dilucidius apparet, quod istarum nationum singulæ contra seipsas nequeunt præscribere: hoc est, non respublica Venetiarum contra semetipsam, non respublica Genuensium contra semetipsam, non Regnum Hispanicum contra semetipsum, non Regnum Lusitanicum contra semetipsum. Esse enim debet differentia inter agentem & patientem. Contra reliquas vero nationes longè minus præscribere possunt, quia ius præscriptionum est mere civile, ut fuse ostendimus supra. Ergo tale ius cessat cum agitur inter Principes vel populos, superiorem non recognoscentes in temporalibus. Iura enim mere civilia cuiuscunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines singulos,*

All. l. sequitur. §. si viam ff. de usucap. §. si itaq. inst. de act. Vt dictis iurib. & l. cum filio ubi multa per Bartol. & Ias. ff. de legat. 1. Part. 1. in pr. q. 3. & 4.

gulos, non magis sunt in consideratione, quam si re vera esset tale ius, aut nunquam fuisset, & ad ius commune gentium primævum vel secundarium recurrendum est, eoque utendum, quo iure talem maris præscriptionē & usurpationem admissam non fuisse satis constat. Facit, nam, & hodie usus aquarum communis est, non secus quam erat ab origine Mundi. Ergo & in æquoribus & aquis nullum ius est aut esse potest humano generi, præterquam quoad usum communem. Præterea de iure naturali & divino est illud præceptum, ut Quod tibi non vis alteri non facias. Vnde cum navigatio nemini possit esse nociva, nisi ipsi naviganti, par est ut nemini possit, aut debeat impediri, ne in re sua natura libera, sibique minime noxia navigantium libertatem impediat, & lædat contra dictum præceptum & contra regulam. præsertim cum omnia intelligantur esse permissa, quæ non reperiuntur expressim prohibita. Quinimo non solum contra ius naturale esset, velle impedire talem navigationem, sed etiam tene-

l. libertas. ff. de statu hom. §. libertas. Inst. de Iure pers. l. 1. & 2. ff. de homine lib. exh. l. 1. §. qua oneranda. ff. Quar. rer. act. n. d. l. si quando §. illud. verb.

tenemur contrarium facere, hoc est, prodesse ijs quibus possumus, cum id sine damno nostro fieri potest. Quod cum multis auctoritatibus tam divinis quam humanis confirmasset, subiungit postea: *Ex superioribus etiam apparet suspectam esse sententiam Iohannis Fabri, Angeli, Baldi, & Francisci Balbi, quos supra retulimus, existimantium loca iuris gentium communia, & si acquiri non possint praescriptione, posse tamen acquiri consuetudine, quod omnino* FALSUM *est, eaque traditio* COECA *&* NVBILA *est,* OMNIQVE RATIONIS LVMINE CARENS, *legemque verbis non rebus imponens. In exemplis enim de Mari Hispanorum,* LVSITANORVM, *Venetorum, Genuensium, & reliquorum, constat consuetudine ius tale navigandi, & alios navigare prohibendi non magis acquiri quam praescriptione. Vtroque enim casu ut appa-ret, eadem est ratio. Et quia per iura & rationes supra relatas id esset contra natu-*

astringendos. C. de inoffic. test. L. nec-non. §. quod eis.ff. ex quib. caus. ma. l. super statuas. C. de religiosis.

Contra l. 2. cum vulgatis. C. comm. de leg.

l. illud. ff. ad l. Aquil.

naturalem æquitatem, nec ullam induceret utilitatem, sed solam læsionem, sicque ut lege expressa introduci non possent, ita etiam nec lege tacita, qualis est consuetudo. Et tempore id non iustificaretur, sed potius deterius & iniurius indies fieret. Ostendit deinde ex prima terrarum occupatione posse populo ut venandi ius, ita piscandi in suo flumine competere, & postquã illa semel ab antiqua communione separata sunt, ita ut particularem applicationem admittant, præscriptione temporis eius, cuius initij memoria non extet, quasi tacita populi concessione acquiri posse. Hoc autem per præscriptionem contingere, non per consuetudinem, quia solius acquirentis conditio melior fiat, reliquorum vero deterior. Et cum tria enumerasset quæ requiruntur, ut ius proprium in flumine piscandi præscribatur: *Quid autem,* subdit, *quoad mare? Et in eo magis est quod etiam concursus istorum trium non sufficeret ad acquirendum ius. Ratio diffe-*

c. Erit autem lex 4. dist. l. 1. & 2. ff. de legib. L. de quib. cum seq. ff. de legib. c. fin. de præscr.

differentiæ inter mare ex una parte, & terrã & flumina ex altera, quia illo casu ut olim ita & hodie, & semper, tam quoad piscandum quam quoad navigandum mansit integrum ius gentium primævum, neq; unquam fuit à communione hominum separatum, & alicui, vel aliquibus applicatum. Posteriore autem casu, nempe in terra vel fluminibus aliud fuit, ut iam disseruimus. Sed quare ius gentium secundarium, ut eam separationem quoad terras & flumina facit, quoad mare facere desijt? respondeo, quia illo casu ex pediebat. Constat enim quod si multi venentur, aut piscentur in terra vel flumine, facile nemus feris, & flumen piscibus evacuatum redditur, id quod in mari non est. Item fluminum navigatio facile deterior fit & impeditur per ædificia, quod in mari non est. Item per aquæductus facile evacuatur flumen: non ita in mari. ergo in utroque non est par ratio. Nec ad rem pertinet, quod supra diximus, communem esse usum aquarum, fontium etiam & fluminum.

per tot. tit. ff. ne quid in flum. pub.

Nam intelligitur quoad bibendum & similia, quæ fluminis dominium aut ius habenti vel minime vel levissime nocent. Minima enim in consideratione non sunt. Pro nostris sententijs facit, quia iniqua nullo tempore præscribuntur. & ideo lex iniqua nullo tempore præscribitur, aut iustificatur: Mox: *Et quæ sunt impræscriptibilia ex legis dispositione, nec per mille annos præscriberentur*: quod innumeris doctorum testimonijs fulcit. Nemo iam non videt, ad usum rei communis intercipiendum nullam quantivis temporis usurpationem prodesse. Cui adiungendum est etiam eorum qui dissentiunt auctoritatem huic quæstioni non posse accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano: illi de sinu, nos de immenso mari, quæ in ratione occupationis plurimũ differunt. Et quibus illi indulgent præscriptionem, illi littora mari continua possident, ut Veneti & Ianuenses, quod de Lusitanis dici non

L. Scio. ff. de minor. Vasq. lib. 1. de suc. reso. c. 7.

all. Balbum de præscr. 5. q. pr. in q. 11. illius. 5. quæst. pr. Gl. in c. inter cætera. 16. q. 3. Alphons. de Castr. de potest. leg. pœn. lib. 2. c. 14. Bal. in fine. & ibi Ang. in omnes. C. de præscr. 30. ann. &c.

non posse modo patuit. Imo & si prodesse posset tempus, ut quidam posse putant in publicis quæ sunt, populi, tamen non ea adsunt quæ necessario requiruntur. Primum enim docent omnes desiderari, ut is qui præscribit hujusmodi actum, eum exercuerit non longo duntaxat tempore, sed memoriam excedente: deinde ut tanto tempore eundem actum nemo alius exercuerit, nisi concessione illius, vel clandestine: præterea ut alios uti volentes prohibuerit, scientibus quidem & patientibus ijs ad quos ea res pertinebat: nam etsi exercuisset semper, & quosdam exercere volentes prohibuisset semper, non tamen omnes, quia alij fuerunt prohibiti, alij vero libere exercuerunt, id quidem non sufficeret, ex Doctorum sententia. Apparet autem debere hęc omnia concurrere, tum quia præscriptioni publicarum rerum lex inimica est, tum ut videatur pręscribens jure suo non autem

d. loc. n. 38.

communi uſus, idque non interrupta poſſeſſione. Cum autem tempus poſtulatur, cujus initij non exſtet memoria, non ſemper ſufficit, ut optimi interpretes oſtendunt, probare ſæculi lapſum: ſed conſtare oportet famam rei à majoribus ad nos tranſmiſſam, ita ut nemo ſuperſit qui contrarium viderit, aut audierit. Occaſione rerum Africanarum in ulteriora primum Oceani inquirere cœperunt regnante Iohanne Luſitani, anno ſalutis milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſſimo ſeptimo: viginti poſt

Oſorius lib. 1.

annis, ſub Rege Emanuele promontorium Bonæ ſpei prӕternavigatum eſt, ſeriuſque multo ventum Malaccam, & inſulas remotiores, ad quas Batavi navigare cœperunt anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo quinto, non dubie intra annum centeſimum. Iam vero etiã eo quod interceſſit tempore aliorum uſurpatio adverſus alios etiam omnes impedivit præſcriptionem.

Caſtel-

Castellani ab anno millesimo quingentesimo decimo nono possessionem Lusitanis maris circa Moluccas ambiguam fecere. Galli etiam & Angli nō clanculum, sed vi aperta eo perruperunt. Præterea accolæ totius tractus Africani, aut Asiatici partem maris quisque sibi proximam piscando & navigando perpetuo usurparunt, nunquam à Lusitanis prohibiti. Conclusum igitur sit, jus nullum esse Lusitanis quo aliam quamvis gentem à navigatione Oceani ad Indos prohibeant.

CAPVT VIII.

Jure gentium inter quosvis liberam esse mercaturam.

QVOD si dicant Lusitani cum Indis commercia exercendi jus quoddam proprium ad se pertinere, eisdem fere omnibus argumentis refellentur. Repetemus breviter &

Vide c. 1. L. ex hoc iure. ff. de iust. & iure. & ibi Bart.

aptabimus. Iure Gentium hoc introductum est, ut cunctis hominibus inter se libera esset negotiandi facultas, quæ à nemine posset adimi. Et hoc, sicut post dominiorum distinctionem continuo necessariũ fuit, ita originem videri potest antiquiorem habuisse. Subtiliter enim Aristoteles μεταβλητικὴν dixit ἀναπλήρωσιν τῆς κατὰ φύσιν αὐταρκείας: hoc est, negotiatione suppleri id quod naturæ deest, quo commode omnibus sufficiat. Oportet igitur communem êsse jure gentium, non tantum privative, sed & positive, ut dicunt magistri, sive affirmative. Quæ autem illo modo sunt juris gentiũ, mutari possunt: quæ hoc modo, non possunt. Id ita intelligi potest. Dederat natura omnia omnibus. Sed cum à rerum multarum usu, quas vita desiderat humana, locorum intervallo homines arcerentur, quia, ut supra diximus, non omnia ubiq; proveniunt, opus fuit trajectione: nec adhuc tamen permutatio erat,

lib. 1. de republ. c. 9.

Vide Covar. in c. peccatum. §. 8.

sed

ſed alijs viciſſim rebus apud alios repertis ſuo arbitrio utebantur: quo fere modo apud Seres dicitur rebus in ſolitudine relictis ſola mutantium religione peragi commercium. Sed cum ſtatim res mobiles monſtrante neceſſitate, quæ modo explicata eſt, in jus proprium tranſijſſent, inventa eſt permutatio, qua quod alteri deeſt ex eo quod alteri ſupereſt ſuppleretur. Ita commercia victus gratia inventa ex Homero Plinius probat. Poſtquam vero res etiam immobiles in dominos diſtingui cœperunt, ſublata undique communio non inter homines locorum ſpatijs diſcretos tantum, verum etiam inter vicinos neceſſariũ fecit commercium: quod ut facilius procederet, nummus poſtea adinventus eſt, dictus ἀπὸ τοῦ νόμου, quod inſtitutum ſit civile. Ipſa igitur ratio omnium contractuum univerſalis, ἡ μεταβλητικὴ, a natura eſt. modi autem aliquot ſingulares ipſumque pretium, ἡ χρηματιστικὴ, ab inſtituto:

Pompon. Mela. lib. 3. c. 5.

lib. 1. ff. de contrah. emt. lib. 33. c. 1.

d. L. 1. Ariſtot. lib. 5. de Morib. c. 8. & lib. 1. de Rep. c. 9. C. Ius naturale. diſt. 1. Ariſt. d. c. 9.

quæ vetustiores juris interpretes non satis distinxerunt. Fatentur tamen omnes proprietatem rerum, saltem mobilium à jure gentium primario prodire, itemque contractus omnes quibus pretium non accedit. Philosophi τῆς μεταβλητικῆς, quam translationem vertere licebit, genera statuunt duo: τὴν ἐμπορικὴν καὶ τὴν καπηλικήν: quarum ἐμπορική, quæ est ut vox ipsa indicat inter gentes dissitas, ordine naturæ prior est, & sic à Platone ponitur. Καπηλικὴ eadem videtur esse quæ παράστασις Aristoteli, tabernaria sive stataria negotiatio inter cives. Idem Aristoteles τὴν ἐμπορικὴν dividit in ναυκληρίαν & φορτηγίαν, quarum hæc terrestri itinere, illa maritimo merces devehit. Sordidior autem est καπηλική, contra honestior ἐμπορική, & maritima maxime, quia multa multis impertit. Vnde navium exercitionem ad summam rempublicam pertinere dicit Vlpianus: institorum non eundem esse usum: quia illa omnino secun-

Castr. ex Cyno & aliis in d.L. ex hoc iure. n. 20. & num. 28.

Plato Sophista.

Plato lib. de Rep. 2. qui locus citatur. in L. 2. ff. de nundinis.

Arist. lib. 1. de repub. c. 11.

Cicero offic. 1.

Arist. lib. 1. de rep. c. 9.

cundum naturam necessaria est. Aristoteles: ἔστι γὰρ ἡ μεταβλητικὴ πάντων ἀρξαμένη, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν, τῷ τὰ μὲν πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω τῶν ἱκανῶν ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους. *Est enim translatio rerum omnium cœpta ab initio, ab eo quod est secundum naturam, cum homines partim haberent plura, quam sufficerent, partim etiam pauciora.* Seneca: *quæ emeris vendere gentium jus est.* Commercandi igitur libertas ex jure est primario gentium, quod naturalem & perpetuam causam habet, ideoque tolli non potest, & si posset non tamen posset nisi omniũ gentium consensu: tantum abest ut ullo modo gens aliqua gentes duas inter se contrahere volentes juste impediat.

d. loco.

1. de benef. c. 8.

CAPVT

CAPUT IX.

Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo occupationis.

Vide argumenta.c. 2. & c. 5.

PRIMUM inventio aut occupatio hic locum non habet, quia jus mercandi non est aliquid corporale, quod possit apprehendi: neque prodesset Lusitanis etiamsi primi hominũ cum Indis habuissent commercia, quod tamen non potest non esse falsissimum. Nam & cum initio populi in diversa iêre, aliquos necesse est primos fuisse mercatores, quos tamen jus nullus acquisivisse certo est certius. Quare si Lusitanis jus aliquod competit, ut soli cum Indis negotientur, id exemplo cæterarum servitutum, ex concessione oriri debuit aut expressa aut tacita, hoc est præscriptione: neque aliter potest.

CAPUT

CAPVT X.

Mercaturam cum Indis propriam non esse Lusitanorum titulo donationis Pontificiæ.

CONCESSIT nemo: nisi forte Pontifex, qui non potuit. *Vide arg. c. 3. & c. 6.* Nemo enim quod suum non est concedere potest. At Pontifex, nisi totius Mundi temporalis sit Dominus, quod negant sapientes, jus etiam commerciorum universale sui juris dicere non potest. Maxime vero cum res sit ad solum quæstum accommodata, nihilque ad spiritualem procurationem pertinens, extra quam cessat, ut fatentur omnes Pontificia potestas. Præterea si Pontifex solis illud Lusitanis jus tribuere vellet idemque adimere hominibus cæteris, duplicem faceret injuriam: Primum Indis, quos ut extra Ecclesiam positos

Pon-

Pontifici nulla ex parte ſubditos eſſe diximus. His igitur cum nihil quod ipſorum eſt adimere poſſit Pontifex, etiam jus illud quod habent cum quibuſlibet negotiandi adimere non potuit. Deinde alijs hominibus omnibus Chriſtianis & non Chriſtianis, quibus idem illud jus adimere non potuit ſine cauſa indicta. Quid quod ne temporales quidem Domini in ſuis imperijs probibere poſſunt commerciorum libertatem, uti rationibus & auctoritatibus ante demonſtratum eſt? Sicut & illud confitendum eſt, contra jus perpetuum naturæ gentiumque, unde iſta libertas originem ſumſit in omne tempus duratura, nullam valere Pontificis auctoritatem.

CAPVT XI.

Mercaturam cum Indis non esse Lusitanorum propriam iure præscriptionis aut consuetudinis.

RESTAT præscriptio, seu consuetudinem mavis dicere. Sed nec hujus nec illius vim esse aliquã inter liberas nationes, aut diversarum gentium Principes, nec adversus ea quæ primigenio jure introducta sunt, cum Vasquio ostendimus. Quare & hic ut jus mercandi proprium fiat, quod proprietatis naturam non recipit, nullo tempore efficitur. Itaque nec titulus hic adfuisse potest, nec bona fides, quæ cum manifesto desinit, præscriptio secundum Canones non jus dicetur, sed injuria. Quin & ipsa mercandi quasi possessio non ex jure proprio contigisse videtur, sed ex jure communi quod ad omnes æquali- *Vide argumenta. c. 7.*

qualiter pertinet : ſicut contra, quod aliæ nationes cum Indis contrahere forte neglexerunt, id non Luſitanorum gratia feciſſe exiſtimandi ſunt, ſed quia ſibi expedire crediderunt: quod nihil obſtat quo minus ubi ſuaſerit utilitas, id facere poſſint, quod antea non fecerint. Certiſſima enim illa regula à doctoribus traditur, in his quæ ſunt arbitrij ſeu meræ facultatis, ita ut per ſe actum tantum facultatis ejus, non autem jus novum operentur, nec præſcriptionis nec conſuetudinis titulo annos etiam mille valituros: quod & affirmativé & negativé procedit, ut docet Vaſquius. Nec enim quod libere feci facere cogor, nec quod non feci omittere. Alioquin quid eſſet abſurdius quam ex eo quod ſinguli non poſſumus cum ſingulis ſemper contrahere, ſalvum nobis in poſterum non eſſe jus cum illis, uſus tulerit, contrahendi ? Idem Vaſquius & illud rectiſſime, ne infinito quidem tempore

gloſ. & Bart. in l. viam. publ. ff de via publ. Balb. in 4. par. 5. par. princ. qu. 1. Panorm. in c. ex parte Aſtens. de conceſſ. praben. Doct. in. l. qui iure familiaritatis. ff. di acq. poſſ. & alleg. per Covar. in c. poſſeſſor. parte. 2. §. 4. in 6. contr. uſu freq. c. 4. n. 10. & 12. d. n. 12.

pore

pore effici, ut quid necessitate potius, quam sponte factum videatur. Probanda itaque Lusitanis foret coactio, quæ tamen ipsa cum hac in re juri naturæ sit contraria, & omni hominum generi noxia, jus facere non potest. Deinde illa coactio durasse debuit per tempus, cujus initij non extet memoria: id vero tantum hinc abest, ut ne centum quidem anni exierint, ex quo tota fere negotiatio Indica penes Venetos fuit, per Alexandrinas trajectiones. Debuit etiam talis esse coactio, cui restitum non sit. At restiterunt Galli & Angli, alijque. Neque sufficit aliquos esse coactos, sed ut omnes coacti sint requiritur, cum per unum non coactum servetur in causa communi libertatis possessio. Arabes autem & Sinenses à sæculis aliquot ad hunc usque diem perpetuo cum Indis negotiantur. Nihil prodest ista usurpatio.

Vasq. de loco. n. 11.

Guicc. lib. 19. histor.

Vide s. c. 7. sub finem.

CAPUT XII.

Nulla æquitate niti Lusitanos in prohibendo commercio.

EX his quæ dicta sunt satis perspicitur eorum cæca aviditas, qui, ne quenquam in partem lucri admittant, illis rationibus conscientiam suam placare student, quas ipsi magistri Hispanorum qui in eadem sunt causa manifestæ vanitatis convincunt. Omnes enim qui in rebus Indicis usurpantur colores injuste captari quantum ipsis licet, satis innuunt, adduntque nunquam eam rem serio Theologorum examine probatam. Illa vero querela quid est iniquius, quod dicunt Lusitani quæstus suos exhauriri copia contra licentiam? Inter certissima enim Iuris enuntiata est nec in dolo eum versari, nec fraudem facere, ne damnum quidem alteri dare videri, qui iure suo utitur: quod maxi-

Vasq. contr. illustr. c. 10. n. 10. Vict. p. 1. de Indis. rel. 1. n. 3. l. sini autem. §. pen. de rei vind. l. nullus videtur. de Reg. iuris. l. illud constat. Quæ in fr. credit. l. fluminum. §. ult. de damno infecto. l. nemo damnum. de reg. iur: Bart. in. l. 1. n. 5. ff. de flum. Castr. in l. si tibi. C. de servit. l. 1. §. denique de aq. & aq. plu.

maxime verum est, si non ut alteri noceatur, sed rem suam augendi animo quippiam fiat. Inspici enim debet id quod principaliter agitur, nō quod extrinsecus in consequentiam venit. Imo si proprie loquimur cum Vlpiano, non ille damnum dat, sed lucro quo adhuc alter utebatur ... um prohibet. Naturale autem est & summo juri atque etiam æquitati conveniens, ut lucrum in medio positum suum quisque malit quam alterius, etiam qui ante perceperat. Quis ferat querentem opificem quod alter ejusdem artis exercitio ipsius commoda evertat? Batavorum autem causa eo est justior, quia ipsorum hac in parte utilitas cum totius humani generis utilitate conjuncta est, quam Lusitani eversum eunt. Neque hoc recte dicetur ad æmulationem fieri, ut in re simili ostendit Vasquius: aut enim plane hoc negandum est, aut asseverandum non ad bonam modo, verum etiam ad

Vide Vasq. contr. usu fr. c. 4. n. 3. & seq. l. Proculus de damno infecto.

Vasq. d. loco.

ibidem. n. 5.

optimam æmulationem fieri, juxta Hesiodum, ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι, *Bona lis mortalibus hæc est*. Nam etiam si quis pietate motus, inquit ille, frumentum in summa penuria vilius vẽderet, impediretur improba durities eorum hominum, qui sæviente penuria suum carius fuerant vendituri. Verum est talibus modis minui aliorum reditus: nec id negamus, ait, *sed minuuntur cum universorum hominum commodo*: *Et* VTINAM *omnium* PRINCIPVM *&* TYRANNORVM ORBIS *reditus ita minuerentur*. Quid ergo tã iniquum videri potest, quam Hispanos vectigalem habere Terrarum Orbem, ut nisi ád illorum nutum nec emere liceat nec vendere? In cunctis civitatibus dardanarios odió atque etiam pœnis prosequimur: nec ullum tam nefarium vitæ genus videtur, quam ista annonæ flagellatio. Merito quidem. Naturæ enim faciunt injuriam, quæ in commune fæcunda est: neque vero cense-

l. 1. C. de monop.

Caiet. ad sum. Thom. 2. 2. q. 77. ar. 1. quod ad tertium.

Arist. 1. de rep. c. 9.

censeri debet in usus paucorum reperta negotiatio, sed ut quod alteri deest alterius copia pensaretur, justo tamen compendio omnibus proposito, qui laborem ac periculum transferendi in se suscipiunt. Hoc ipsum igitur quod in republica, id est minore hominum conventu, grave & perniciosum judicatur, in magna illa humani generis societate ferendum ne est? ut scilicet totius Mundi Monopolium faciant populi Hispani? Invehitur Ambrosius in eos qui maria claudunt: Augustinus in eos qui itinera obstruũt: Nazianzenus in coemtores suppressoresque mercium, qui ex inopia aliorum soli quæstum faciunt, & ut ipse facundissime loquitur καπηλεύοντες καὶ πραγματευόμενοι τῆς ἐνδείας. Quin & divini sapientis sententia publicis diris devovetur, sacerque habetur, qui alimenta supprimendo vexat annonam: ὁ συνέχων σῖτον δημοκατάρατος.

Clament igitur Lusitani quantum: & quam diu libebit; lucra nostra

5. Hex. c. 10. lib. 4. q. 44. sup. Num. In fun. Basilij

deciditis. Respondebunt Batavi: Imo nostris invigilamus. Hocne indignamini in partem nos venire ventorum & maris? Et quis illa vobis lucra mansura promiserat? Salvum est vobis, quo nos contenti sumus.

CAPUT XIII.

Batavis jus commercij Indicani qua pace, qua inducijs, qua bello retinendum.

QUARE cum & jus & æquum postulet, libera nobis ita ut cuiquam esse Indiæ commercia, superest, ut sive cum Hispanis pax, sive induciæ fiunt, sive bellum manet; omnino eam, quam à natura habemus libertatem tueamur. Nam ad pacem quod attinet, notum est eam esse duûm generum: aut enim pari fœdere, aut impari coitur. Græci istam vocant συνθήκην ἐξ ἴσου: hanc

Thucydes Isocrat. Andocides.

σπον-

σπονδὰς ἐξ ἐπιταγμάτων. illa virorum est, hæc ingeniorum servilium. Demosthenes in oratione de libertate Rhodiorum: καί τοι χρὴ τοὺς βουλομένους ἐλευθέρους εἶναι τὰς ἐκ τῶν ἐπιταγμάτων συνθήκας φεύγειν, ὡς ἐγγὺς δουλείας οὔσας: *eos qui volunt esse liberi oportet omnes conditiones quibus leges imponuntur ita fugere tanquam quæ proximæ sunt servituti.* Tales autem sunt omnes quibus pars altera in jure suo imminuitur, juxta Isocratis definitionem, προστάγματα vocantis τὰ πρὸς ἑτέρους ἐλαττοῦντα παρὰ τὸ δίκαιον. Si enim, ut inquit Cicero, suscipienda bella sunt ob eam causam, ut sine injuria in pace vivatur, sequitur eodem auctore, pacem esse vocandam, non pactionem servitutis, sed tranquillā libertatem: quippe cum & Philosophorum & Theologorum complurium judicio pax & justitia nominibus magis quam re differant, sitque pax non qualiscunque, sed ordinata concordia. Induciæ autem si fiunt satis apparet ex

Off. 1.

Polus Lucanus apud Stob. de iust. Clem. Alex. Strom. 4. August. 15. de civit.

ipsa induciarum natura non debere medio earum tempore conditionem cujusquam deteriorem fieri, cum ferme interdicti uti possidetis instar obtineant. Quod si in bellum trudimur hostium iniquitate, debet nobis causæ æquitas spem ac fiduciã boni eventus addere. Nam *Demosthenes.* ὑπὲρ μὲν ὧν ἂν ἐλαττῶνται μέχρι δυνατοῦ πάντες πολεμοῦσι, περὶ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν οὐχ οὕτως: *pro his in quibus injuria afficiuntur omnes quantum omnino possunt depugnant: at propter alieni cupiditatem non item*, quod & Alexander Imperator ita expressit: τὸ μὲν ἄρχειν ἀδίκων ἔργων οὐκ ἀγνώμονα ἔχει τὴν πρόκλησιν, τὸ δὲ τοὺς ὀχλοῦντας ἀποσείεσθαι, ἔκτε τῆς ἀγαθῆς συνειδήσεως ἔχει τὸ θαρραλέον, καὶ ἐκ τοῦ μὴ ἀδικεῖν ἀλλ' ἀμύνασθαι, ὑπάρχει τὸ εὔελπι. *Eius à quo cæpit injuria, provocatio maxime invidiosa est: at cum depelluntur aggressores, sicut bona conscientia fiduciam secum fert, ita quia de vindicanda non de inferenda injuria laboratur, spes etiam adsunt optimæ.* Si ita ne-

cesse est, perge gens mari invictissima, nec tuam tantum, sed humani generis libertatem audacter propugna.

Nec te quod classis centenis remigat alis Propertius lib 4. eleg. 6.
Terreat (INVITO *labitur illa* MARI.)
Quodve vehunt proræ Centaurica saxa minantes,
Tigna cava & pictos experiare metus.
Frangit & attollit vires in milite causa,
Quæ nisi justa subest excutit arma pudor.

Si justa multi, & ipse Augustinus, Vide §. e. r. arma crediderunt eo nomine suscipi, quod per terras alienas iter innoxium negaretur, quanto illa erunt justiora, quibus maris, quod naturæ lege commune est, usus cõmunis & innoxius postulatur? Si juste oppugnatæ sunt gentes quæ in suo solo commercia alijs interdicebãt, quid illæ quæ populos ad se ni-

hil pertinentes per vim distinent, ac mutuos earum commeatus intercludunt? Si res ista in judicio agitaretur, dubitari non potest quæ à viro bono expectari deberet sententia.

l. 1. ff. ut id flum. pub. nav. liceat.

ait Prætor: *Quo minus illi in flumine publico navem agere, ratem agere, quove minus per ripam exonerare liceat, vim fieri veto.* De mari & littore in eandem formam dandum interdictum docent interpretes,

Glos. ibidem.

exemplo Labeonis, qui cum interdiceret Prætor:

l. 1. in pr. ff. de flum.

Ne quid in flumine publico ripave eius facias, quo statio iterve navigio deterius sit, fiat: simile dixit interdictum competere in mari: *Ne quid in mari inve littore facias, quo portus, statio, iterve navigio deterius sit, fiat.* Imo & post prohibitionem, si quis scilicet in mari navigare prohibitus sit, aut non permissus rem suam vendere, aut re sua uti, injuriarum eo nomine competere actionẽ Vlpianus respondit. Theologi insuper & qui tractant casus, quos vocant, conscientiarum, con-

l. eadem. §. si quid in mare. l. 2. ff. Ne quid in loco pub. §. si quis. L. iniuriarum. actio. & l. si quis propr. ff. de iniur Silv. in verbo restitutio parte 3. sub finem. alleg. Gerar. Oldradum. & Archid. argum. l. 2. ff. ad l. Iuliam.

cordes

cordes tradunt, eum qui alterum vendere aut emere impediat, utilitatemve propriam publicæ ac communi præponat, aut ullo modo alterum in eo quod est juris communis impediat, ad restitutionem teneri omnis damni viri boni arbitrio. Secundum hæc igitur Vir bonus judicans, Batavis libertatem commerciorum adjudicaret, Lusitanos & cæteros, qui eam libertatem impediunt, vetaret vim facere, & damna restituere juberet. Quod autem in judicio obtineretur, id ubi judicium haberi non potest, justo bello vindicatur. Augustinus: *Iniquitas partis adversæ justa ingerit bella.* Et Cicero: *cum sint duo genera decertandi, unum per disceptationem, alterum per vim, confugiendum ad posterius, si uti non licet priore.* Et Rex Theodoricus: *veniendum tunc ad arma, cum locum apud adversarium justitia non potest reperire.* Et quod propius est nostro argumento, Pomponius eum qui rem omnibus communem

de annona & l. annonam. de extraord. crimin. & ibi glos.

De civ. lib. 4. Off. 1. Cassiod. 3. Var. 1. 17.

l. quamvis quod in littore. ff. de acq. rer. dom. Henric. Gorich. de bello iusto. prop. 9.

munem cum incommodo cætero-
rum uſurpet MANU PROHIBENDUM reſpondit. Theologi quoque tradunt, ſicuti pro rerum cujuſque defenſione bellum recte ſuſcipitur, ita non minus recte ſuſcipi, pro uſu earum rerum quæ naturali jure debent eſſe communes. Quare ei qui itinera præcludat, evectionemque mercium impediat, etiam non expectata ulla publica auctoritate, via facti, ut loquuntur, poſſe occurri. Quæ cum ita ſint, minime verendum eſt, ne aut Deus eorum conatus ſecundet, qui ab ipſo inſtitutum jus naturæ certiſſimum violant, aut homines ipſi eos inultos patiantur, qui ſolo quæſtus ſui reſpectu communem humani generis utilitatem oppugnant.

FINIS.

Cum

Cum sub hoc tempus plurimæ Regis Hispaniarum literæ in manus nostras venissent, quibus ipsius & Lusitanorum institutum manifeste detegitur, operæpretium visum est ex ijs, quæ pleræque eodem erant argumento, binas in Latinum sermonem translatas exhibere.

DOMINE Martine Alphonse de Castro Prorex amice, ego Rex multam tibi salutem mitto. Cum hisce literis perveniet ad te exemplum typis impressum Edicti quod faciendum curavi, quo, ob rationes quas expressas videbis, aliasq; meis rebus conducentes prohibeo commercium omne externorum in ipsis partibus Indiæ alijsq; regionibus transmarinis. Quãdoquidem res hæc est momenti atque usus maximi, & quæ effici summa cum industria debeat, impero tibi, ut simulatque literas has & edictum acceperis, publicationem eius omni diligentia procures in omnibus locis ac partibus istius imperii, idque ipsum quod edicto continetur exequaris sine ullius personæ exceptione, cuiuscunque qualitatis, ætatis, conditionisve sit, citra omnem moram atque excusationem, procedasque ad impletionem mandati

dati

dati via meræ executionis, nullo admiſſo impedimento, appellatione, aut grauamine in contrarium: cuiuſcunque materiæ generis aut qualitatis. Iubeo itaque hoc ipſum impleri per eos miniſtros ad quos executio pertinet, iiſque ſignificari, non modo eos qui contra fecerint malam operam mihi navaturos, ſed eoſdem me puniturum privatione officiorum in quibus mihi ſerviunt. Quia autem relatum eſt mihi commorari in iſtis partibus externos multos variarum nationum, Italos, Gallos, Germanos, Belgas, quorum pars maior, quantum intelligimus, eo venit per Perſida & Turcarum imperium, non per hoc regnum, adverſus quos ſi ex huius Edicti præſcripto ac rigore procedatur, poſſe inde nonnullas difficultates ſequi, ſi illi ad Mauros inimicos perfugiant, viciniſque munitionum mearum diſpoſitionem indicent, rationeſque monſtrent quæ rebus meis nocere poſſent, exſequi se hoc edictum volo prout res & tempus ferent, atque ea uti prudentia, qua illæ difficultates evitentur, curando ut omnes externos in poteſtate tua habeas eoſque cuſtodias pro cujuſque qualitate, ita ut adverſus imperium noſtrum nihil valeant attentare, utque ego omnino eum finem conſequar quem hoc Edicto mihi propoſui. Scriptæ Vlyſſipone XXVIII. Novembris,

Anno

Anno cIↄ Iↄ cvi. ſubſignatum erat, Rex. Inſcriptio. Pro Rege. Ad Dominum Martinum Alfonſum de Caſtro Conſiliarium ſuum, & ſuum Proregem Indiæ.

Prorex amice Rex multam ſalutem tibi mitto. Etſi pro certo habeo tua præſentia, ijſque viribus cum quibus in partes auſtrinas conceſſiſti, perduelles Hollandos, qui illic hærent, nec minus indigenas qui eis receptum præbent, ita caſtigatos fore, ut nec hi, nec illi tale quicquam in poſterum audeant: expediet tamen, ad res tuendas, ut iuſtam claſſem, eique operi idoneam, cum tu Goam redibis, in iſtis Maris partibus relinquas, eiuſque imperium & ſummam præfecturam mandes Andreæ Furrado Mendoſæ, aut ſi qnem ei muneri aptiorem iudicabis, quemadmodũ pro tuo in me affectu confido, ea in re non aliud te reſpecturum quam quod rebus meis erit utiliſſimum. Scriptæ Madritij xxvii Ianu. cIↄ Iↄ cvii. Signatum Rex. Inſcriptio. Pro Rege. Ad Dominum Martinum Alfonſum de Caſtro ſuum Conſiliarium, & ſuum Proregem Indiæ.

FINIS.

